

DOMOLJUB

GLASILO JUGOSLOVANSKE
: : KMETSKE ZVEZE : :

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvo „Domoljuba“, Ljubljana, Kapitarjeva ulica. — Naročnina, reklamnije in tiskarski pa: Upravništvo „Domoljuba“, Ljubljana, Kapitarjeva ulica.

Dašim naročnikom!

Nasledki pred kratkim končane tiskarske stavke bodo zelo občutno zadeli vse slovenske časopise in torej tudi našega »Domoljuba«. Plače črkostavcem so se povišale za 60 odstotkov, obenem se je pa iznova silno podražil papir in z njim vred tudi razne druge tiskarske potrebščine.

Cena našemu »Domoljubu« je bila že glavno minulemu letu mnogo preizkušena. Ob pričetku leta 1919. se nam še sanjalo ni, da bo koncem leta naša krona tako malo zalegla pri plačah in nakupu potrebščin. Vsi drugi podobni časopisi so bili znatno dražji. Zašli smo vsled tega prav globoko pod pot in ko bi ne bila izbruhnila stavka, bi bili brez dvoma potrkali pri naših prijateljih - naročnikih, naj nam z malimi doplačili pomagajo vzdigniti naš denarni voz na normalno višino.

Ker pa vsled dolgotrajne stavke cenj. naročnikom nismo mogli postreči z vsemi številskami »Domoljuba«, ne smemo nikogar nadlegovati s tako prošnjo in se bomo morali zadovoljiti s tem, kar smo med letom prejeli.

V bodoče pa seveda ne more tako ostati. Če bi hoteli zvaliti prav vsa bremena na rame naročnikov, bi morali »Domoljubovo« ceno za leto 1920 najmanj podvojit. Tega bi pa marsikdo ne mogel prenesti, ker je danes tudi našemu kmetu že začelo primanjkovati denarja, da ne govorimo o malem obrtniku in delavcu.

Iz tega razloga smo se odločili za ceno 15 kron sedanje veljave in prosimo, da se nam dopošlje ta znesek kot naročnina za leto 1920 po položnicah, ki jo prilagamo temu »Domoljubu«.

O položnicah samih smo prejšnja leta obširno pisali in smo trdno uverjeni, da bo vsak cenj. naročnik vedel, kako je z njimi ravhati. Glavno pravilo pa bodi tudi sedaj: Čim prej nam dojdejo nova plačila, tem prej bomo zmagali ogromno novoletno delo in tem bolje boste postreženi.

V borbi.

V sobotnem »Slovincu« je izšel zanimiv in poučen članek o stališču in položaju Ljudske stranke v naši državi. Ker bo tudi naše pristaše-kmete zanimal, ga priobčujemo.

»Od vseh strani smo okroženi od naprotnikov. Ljuto se zaganjajo v nas. Ne

moremo reči, da so vsi zvezani proti nam, ali njih napadi niso vsled tega manj siloviti. Demokratska stranka, osobito mladina, se veselijo svojega slučajnega trenutnega gospodstva in nas psujejo v svoji pijanosti za premagance. Mislijo, da so nam enakovredni, in nas hočejo prisiliti, da jim to priznamo. S hladnostjo preziramo vedenje teh najnovejših parvenijev na vladnem krmilu. Socialdemokrate je sram, da se v vojski niso ničesar naučili, da so se izneverili svojemu proletarskemu programu, da so padli v ulogo socialpatriotov in da so se njihovi možje vsedli v baržunaste ministrske fotelje. Za to moramo trpeti mi in njih glavno geslo je postalo: boj proti nam, boj proti »klerikalizmu«. Tudi nova goba, ki je zrastle po vojnem dežju v liberalnem gozdu, samostojna stranka liberalnih kmetov, je zasanjala, da je strup v njenih žilah samo za našo stranko. Strašno se čuti razžaljeno, da odklanjamo njen strup in živimo naprej svoje močno življenje. Narodnosocialna stranka še leži v pleninah, a prepričani smo, da bo prvi mahljaj njene rokice veljal naši stranki.

Na Hrvaškem in v Slavoniji je vse, kar živi okoli nas politično življenje, nam sovražno in strupeno. Madžaronska koalicijska stranka se je dala prekrstiti in ta prekrščeni žid se imenuje danes v naši državi demokratska stranka. Vsiljivo se bije na prsi, da je samo ona za narodno in državno jedinstvo in vse drugo je protidržavno in veleizdajniško. Pomilovalno gledamo narodno besnenje konvertiranih mažaronov. Hrvatska socialdemokracija je še globlje padla nego naša. Z drznim čelom si upa zagovarjati socialistično postopanje svojih voditeljev in nastopati proti socializiranju človeške družbe, ki jo zahteva njeno levo krilo. Samo en cilj ji je jasen, boj proti krščanskim principom. Hrvatska Zajednica misli, da ni prav, ako gredo Hrvati in Slovenci skupaj in nam dokazuje, da je 1 več nego 1 + 1. Da se najmileje izrazimo, mi ne uživamo njenih simpatij.

V Bosni in Hercegovini nas hoče s trupom sovražstva in nestrpnosti uničiti advokatska težaška stranka. V Dalmaciji se še oglašajo demokratski ostanki proti nam ter nas napadajo s svojim papirnatim kopjem.

Povsod in od vseh strani samo sovražstvo, nasprotnje, zaničevanje, napadanje. Mi pa vztrajamo v sredini teh mnogobrojnih sovražnikov mirno in hladno. »Na bregu stojim in v morje strmim. Pod mano srdito valovje — bobni ob kamnito bregovje, — Do neba praši se megleni dim — v obraz

mi brizgajo pene — od skalne stene — a stena skalna — in jaz se na robu ne ganim — viharju klubujem, ostanem.

Celemu svetu klubujemo! Moško in zmagovalno korakamo naprej. Spremlja nas zmagaja. Naše vrste se množijo. Stranka se razvija, raste, postaja jaka in silna. Naš program osvaja vse sloje našega naroda. Ni ga, ki bi nas mogel zadržati na našem zmagovalnem pohodu. Z neodoljivo silo gremo vkljub vsem oviram, vkljub vsemu sovražstvu naprej, nevzdržno naprej.

V Sloveniji se je zopet cel narod zbral okoli naše zastave. Na Hrvaškem smo preko noči postali med kmetom in delavcem najmočnejša stranka, a tudi med meščani smo si priborili vpliva in ugleda. V Slavoniji je hrvatski element po ogromni večini v našem taboru. Bosna je ponosna na svojo jako Pučka stranko, Hercegovina je vsa v njenem taboru. V Dalmaciji je naša stranka brezuvetno najsilnejša.

Naše politične koalicije niso prezirna vredne. Nihče ne ve, ali ne bo že prekrajni moral naš mladi deželni predsednik s svojim štabom raz predsedniški prestol in ali ne bo naša stranka pozvana, da brezobzirno in neusmiljeno kaznito vse krivice, ki so v strankarski zaslepljenosti dvignili roko proti našim pristašem, in da brez pardona pripravi stranki zadoščanje za vse storjene krivice.

V borbi smo, v borbi napredujemo, v borbi zmagujemo.

Naj zmaguje zadružna misel.

NAJ ZMAGUJE ZADRUŽNA MISEL.

Pri nas je zadružna misel vsled 25 letnega smotrnega dela globoko prodrla v zavest kmetskega ljudstva. Ljudska stranka je bila prva, ki je uvidela, da je prva potreba za kmetsko ljudstvo, da se iztrga iz krempljev oderuških pijavk, če hoče kmet samostojno gospodarsko zadihati. Ker so bili ti podeželski skopuhi in oderuhi povečini pristaši kapitalistične liberalne stranke, je seveda ljudska stranka pri delu za gospodarsko osamosvojitve takoj v začetku zadela na najhujši odpor od strani liberalne stranke. Toda kljub temu boju so se ustanovljale hranilnice in posojilnice, ki so pristno kmetske zadruge, v katerih je dobil pri oderuhih zadolžen kmet takoj denarne pomoči pod najmilejšimi pogoji. Snovale so se tudi druge zadruge, kakor: mlekarske, konsumne itd.

Res, da se je tu in tam kaj ponesrečilo, ker je bilo slovensko združništvo v začetku pač neizkušeno, a v veliki celoti je sija, no izpeljalo svojo nalogo in noben kmet ni bil več prodan na milost in nemilost kmetijskih denarnih mogotcev, razen po ni krivdi.

Velikanskemu gospodarskemu delu, ga je vršila kmetijska ljudska stranka, se je zahvaliti, da se židovski kapital kljub bogastvu naše zemlje ni mogel ugnezditi med našimi ljudmi, in jih gospodarsko izsesavati.

Vendar s strahom opazamo, da se združna misel ni dovolj dosti prodrla v mase našega kmetijskega ljudstva, da si moramo najodločneje trditi, da bo edino združna misel zmožna rešiti kmeta gospodarskega prepada, kakor ga je v polu-preteklem času. Vsi vidimo, kako rastejo in se množijo v Sloveniji razvne velike trgovske družbe, ki delajo ogromne dobičke na račun našega kmeta, ki jim prodaja svoje pridelke po nizki ceni. V najnovejšem času snuje tako delniško družbo, liberalna kmetijska stranka.

Prav je, da »Domoljub« našim kmetom razloži, kako velik razloček je med kmetijsko zadrugo in med delniško družbo. Pri kmetijski zadrugi so navadno majhni deleži, katere lahko plača navadno vsak kmet. Tako je zadruga postavljena na najširše demokratsko stališče. Pri zadrugi nima noben član večje koristi kod drugi in združni dobiček se ne razdeljuje po številu plačanih deležev, temveč se razdeljuje tako, da se članom »trazuje« plačajo njihovi pridelki. Ker pri zadrugi noben član nima interesa pri tem, da bi se kolikor mogoče nizko plačevali pridelki, ampak kolikor mogoče visoko, ker le s tem doseže zase večjo ugodnost je zato ravno v tem bistvena razlika med zadrugo in trgovcem oziroma delniško družbo, kjer trgovec oziroma delniška družba z nizkim nakupovanjem hoče imeti zase kolikor mogoče velik dobiček na škodo producentov. Na drugi strani pa obstaja velika korist kmetijskih zadrug v tem, da kmetje potom svojih zadrug naravnost naročajo svoje potrebščine. Ker ni vmes nobenega trgovca oziroma delniške družbe, ki mora imeti pri kupčiji tudi svoj masten dobiček. Ko bi vsi slovenski kmetje skupno potom zadrug naročali v tu- in inozemskih tovarnah svoje potrebščine, potem bi lahko pritiskali na cene in kakovost blaga, ker si nobena tovarna ne bi upala odbiti tako velikanske mase kmetov od svojega trga.

Na ta način so izpeljane kmetijske zadruge na Bavarskem, kjer kmet soodločuje pri določevanju cen svojim potrebščinam. Pri nas pa kmet še cen svojih pridelkov ne sme določati, ampak jih določajo konsumenti. Kako močne so zadruge na Bavarskem, se razvidi iz tega, ker so imele samo lansko leto prometa nad eno milijardo.

Sedaj si pa pogledajmo nekoliko delniško družbo, ki se prične s tem, da vplačuje člani poljubno število delnic, katere so rajši višji znesek kot nižji. Ker se čisti dobiček deli po razmerju števila vplačanih delnic (Dividende), zato je naravno, da bogatini založijo največje vsote. Bogati

delničarji seveda gledajo na to, da njihov denar veliko nese, zato zahteva njihov interes, da je delniški dobiček velik in da se na ta račun kmetijski pridelki čim nižje plačujejo. Istotako pri naročanju kmetijskih potrebščin mora ostati delničarjem primeren dobiček, ki ga dobijo s tem, da kmetu dražje zaračunavajo naročene potrebščine. Ravno nasprotno kot kmetijska zadruga.

Ne bomo tajili, da delniška družba skuša od začetka ustredi kmetom ravno zato, da se ukorenini med ljudmi, kakor to dela vsak kapital; ko pa je to izvršeno, tedaj z nujno potrebo pokaže svoje kapitalistične kremlje, ki iz kmetijskih malh devljejo v globoke žepe bogatih delničarjev. To kar dobi srednji in mali kmet za svoje maloštevilne delnice, je malenkost.

Da ravno liberalna kmetijska stranka ustanavlja delniško družbo »Ekonom«, je povsem razumljivo. Zakaj liberalna je ta stranka in kot taka kapitalistična. Njeni voditelji so bili od nekdanj liberalni kričači in zato niso imeli nobene zadrugne vzgoje. Kar se pa Janezek v mladosti nauči, tega se Janez tudi v starosti ne odvadi.

Vojni ujetniki.

Postopanje z jugoslovanskimi vojnimi ujetniki v Italiji.

Interniranci, ki se vračajo iz Italije, pripovedujejo strašne podrobnosti o postopanju italijanske soldateske z jugoslovanskimi ujetniki. 40.000 teh nesrečnikov je porazdeljenih v centurije po sto mož ter morajo izvrševati najtežja dela širom Italije. Postopa se z njimi slabše nego je postopala nekdanja Avstrija s talci in interniranci v Thalerhofu.

Ni dovolj, kar je danes ugotovljeno in kar je dokazal in priznal neki italijanski list, da se je od tistih 30.000 nesrečnikov, ki so se rešili z begom preko Albanije, rešilo z otoka Asinora samo 5000, ni dovolj ni to, da so nastala v okolici Verone cela nova pokopališča žrtev italijanskih barbarov, tudi jih italijanska vojaška oblast uničuje, zapira, preganja in izstraduje. Do sedaj naš narod ni vedel, kaj je z njegovimi brati, otroci, očeti. Danes moramo opozoriti najširšo našo javnost, da preti našim vojnimi ujetnikom najstrašnejša smrt izstradanja, da pomeni vsako obotavljanje smrt stotine naših bednih ljudi, da je sploh veliko vprašanje, koliko teh nesrečnikov se bo vrnilo in koliko jih bo sposobnih za delo in življenje.

V nekaterih centurijah so živeli v največji zimi in snegu v taborih po cele mesece in to nekaj tisoč metrov nad morjem, za hrano so dobili pol hleba kruha in vodo. Na prehodu skozi Gardolo se je ustavila taka centurija v koncentracijskem taboru naših vojnih internirancev. Naši interniranci so bili ravno povečerjali in po deskah je ostalo nekaj mrvic polente in po strgali z noži deske in hlavno pojedli to mešanico drobtin in lesa. Zastonj je vsak apel na kulturo in humaniteto, zastonj vsak opomin na dolžnosti kulturnega sveta. Tudi danes velja stari pregovor pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.

Medtem ko živi zgornjih deset tisočev našega naroda v razkošju, obilici in verižništvu, poginja najboljši del našega naroda v zasedenih krajih, naša mladina propada v centurijah in koncentracijskih taborih — po mestih pa zabave, zabave, zabave.

P. P.

O „kmetu“ Jamniku.

Da je liberalna samostojna kmetijska stranka v zadnjem času kar očitno zlezla svobodomiselnemu paši dr. Zerjavu pod klobuk in da skuša našega kmeta potom ustanovljajoče se kapitalistične družbe »Ekonom« tudi gospodarsko prodati in zasužnjiti liberalizmu, to smo zadnjič jasno dokazali iz zloglasne okrožnice, ki so jo liberalci poslali svojim zaupnikom po deželi.

Danes pa osvetlimo še od druge, jako zanimive strani »prijateljstvo in ljubezen« liberalne kmetijske stranke do naših kmetov.

Pogovoriti se hočemo z gospodom Jamnikom, ki alcer ni kmet, a je tajnik in dušni vodja liberalne kmetijske stranke in obenem urednik »Kmetijskega lista«, ki ga usiljuje ta nova a vendar stara stranka našini kmetom.

Pripominjamo, da imamo za vse naslednje podatke dovolj zanesljivih prič in da nam ni za osebo g. Jamnika, ki mu iz vsega srca želimo še mnogo let in obilo sreče, a nam je za to, da ugotovimo, kako malo resnosti in dobre volje ima kmetijska stranka, ki postavlja očitvidne neprijatelje kmetove na čelo svojega »kmetakega« gibanja.

Torej k dejstvom! Leta 1917. je bil referent za rekvizicijo žita v ljubljanski okolici g. Jamnik, voditelj kmetijske stranke in urednik »Kmetijskega lista«. Spomladi l. 1917 so dobili kmetje vasi Verd, občina Vrhnika ukaz od glavarstva, koliko da morajo dati žita. Ker ga pa nihče ni toliko imel, zato tudi skoraj nihče ni dal. Neko jutro pa pride Jamnik k ondotnemu žitnemu komisarju ter mu reče, da ima od glavarja ukaz, naj izvede strogo rekvizicijo. Ker niso brž dobili voza in konj, je letal po hišah in ukazoval, naj nemudoma vsak obvezanec pripelje žito h komisarju. Prišel je tudi v 7. hišo, kjer ima sorodstvo. Mati ga je lepo prosila, naj jim pusti žito, zakaj če ga dajo, bodo dali vse. Nato je Jamnik surovo odgovoril: »Koliko si preje preveč požrta, boš pa sedaj toliko manjša. Nato je rekla mati: »Obžalujem, da ste moj sorodnik« ter odšla.

Drugi dan je prišel glavar na Vrhniko. Žitni komisar je šel takoj k njemu ter mu povedal, da so ljudje jako razburjeni, ker so nekateri dali vse. Glavar je začuden pogledal, češ, da za to rekvizicijo prav nič ne ve. Jamnik pa je prišel povedat, da se je glavar premislil. Drugi dan so dobili žito nazaj. Kmetje so si razlagali to stvar tako, da se je hotel Jamnik vladi prikupiti in zato čim več žita skup spraviti.

Popolnoma druga priča pripoveduje: Bil sem med vojno nekoč pri okr. glavarstvu v Ljubljani. Bil sem navzoč, ko je ravno komisar Avg. Golja (poznejši poverjenik za notranje zadeve) v navzočnosti g. Jamnika prijel nekoga moža z Vrhničke (bil je očitno ondodni žitni komisar), češ, da je preveč žita rekviriral in ga mora vrniti. Nato je odgovoril Vrhniččan: »Naredil sem to, kar je Jamnik ukazal.« Ko je Golja na to odšel, je rekel Jamnik: »Kaj neki misli (namreč Golja), ko se tako za kmeta vleče? Ali bi rad postal postanec?«

To so dejstva. Neradi vlačimo take stvari na dan, toda ker se liberalna kmetijska stranka vsa cedi »ljubezni« do kmeta in hoče ravno s tem našega kmeta preslepiti in ga zopet zaslužniti kapitalističnemu liberalizmu, smo morali v to »ljubezen« z bakljo posvetiti. Če kmetijska stranka postavlja sebi na čelo take ljudi, ki so brez ukaza in brez usmiljenja jemali kmetu zadnja zrna iz žitnic, ki zmerjajo naše noč in dan delavne kmetijske žene-trpinke, da preveč žro, potem mora vsakdo, ki ga ne vodi slepa liberalna strast, uvideti, da je nova stranka le slepo orodje v rokah svobodomislecev in kmetom vedno sovražne liberalne stranke.

In če dodaneš še to, kar smo dokazali v zadnjem »Domoljubu«, potem pa sodi, slovenski kmet.

Ponavljamo pa, da imamo za vse to priče, s katerimi se pri sodnji lahko izkažemo.

Surovost hrvatskega sokola.

Liberalno svobodomiselnost glasilo »Riječ SHS« v Zagrebu je priobčilo te dni pismo predsednika hrvaškega sokola, katero kaže ne samo silno surovost, s kakršno se more ponášati le kakšen pijan ponočnjak, temveč kaže v jasni luči, da je namen sokolstva v prvi vrsti sovraštvo proti vsemu, kar ima količkaj zveze z vero. Pismo se glasi:

»Kakor sem zanesljivo obveščen, se mudi te dni v Zagrebu g. Josip Pirc, predsednik zveze »Orlov« iz Slovenije. To naznanjam vsem sokolom ter jih o tem obveščam! Zedinjeno jugoslovansko sokolstvo nima hujšega in srditejšega sovražnika od »Orlov«, kakor naš narod nima nevarnejšega in strašnejšega sovražnika od klerikalcev. Bratje sokoli, bodite na straži in varujte se! »Orli« so bili avstrijski slugi (Opomba uredništva: nesramna Popovičeva laž!) in ostali so narodno zlo tudi danes. Mi sokoli vodimo z njimi boj! Mi z njimi nismo imeli, ne smemo imeti in ne bomo imeli zveze! Naš boj ni dovršen! Vsak sokol vrši veliko izdajstvo tako proti sokolstvu, kakor proti narodni stvari, ako ne odbija »Orlov«. Zato, bratje sokoli, bodite na straži! — Zdravo! Zagreb, 11. decembra 1919. Dr. Laza Popovič.« —

»Orli« se bori pred vsem zato, da naša mladina ostane verna in poštena in »Sokol« mu napoveduje kot takemu boj. Mi smo to že davno vedeli, da je Sokolstva izbrana armada v boju za svobodo-

miselstvo in brezverstvo in nam zato ni bilo šele treba tega pisma, bilo pa je potrebno za tiste starše, ki so sicer verni, a v svoji nepoučenosti še vedno pošiljajo svoje otroke v sokolske telovadnice, češ, saj se samo telovadijo.

Opozarjamo naše kmete tudi na to, da so voditelji Samostojne kmetijske stranke tudi Sokoli, torej člani svobodomiselnega društva, in da isti voditelji kričijo po shodih, da niso zoper vero. Kdaj lažejo, ali kadar so v sokolskih vrstah ali kadar govore na shodih?

K reformi naše šole.

(Resolucije, sprejete po temeljiti debati soglasno v seji Okrajne Kmetijske zveze za Bohinj dne 5. oktobra 1919 v Srednji vasi.)

Bohinjska Kmetijska zveza

1. zahteva popolno pokrajinsko samoupravo za vse vrste šol, katerih ureditev spada v brezpogojno kompetenco pokrajinskega zbora;

2. stoji na nepreklicnem stališču verskonravne vzgoje, priznavajoč vpliv na pouk in vzgojo šolske mladine;

3. zahteva, da Cerkev svobodno določa število ur verouka kot obveznega učnega predmeta, kakor tudi, da svobodno ureja verske vaje in ustanavlja verske družbe tako na ljudskih in meščanskih, kakor na srednjih in drugih strokovnih šolah;

4. ne omejevajoč prave svobode nauka na ljubljanskem vseučilišču, pričakuje slovenski kmet, da univerza, vzdrževana z ljudskimi žulji, ne bo vzgajala kulturno-bojnihi hujskačev, ampak može, ki bodo čutili ljudstvom in delali z njim;

5. opirajoč se na neizpodbitno resnico, da so otroci last staršev, bohinjska Kmetijska zveza zahteva, da imajo zastopniki roditeljev šolobiskujočih otrok odločilno besedo pri vseh šolskih korporacijah: v krajnem, okrajnem in višjem šolskem svetu;

6. krajni šolski svet naj se preustroji tako, da bodo v njem kot pravi člani:

a) vsi učitelji krajevno šole, ne izključaja veroučiteljev;

b) zastopnik Cerkve;

c) odposlanec občinskega odbora;

č) toliko zastopnikov staršev, kolikor članov štejejo pod a—c našete korporacije skupaj. — Zastopnike staršev volijo za 6 let vsi očetje in matere šolobiskujočih otrok šolskega okolišča;

7. krajni šolski svet imej pred vsem sledeče naloge:

a) skrbi za navadne vsakoletne poprave pri občinskem šolskem posloplju, za čiščenje in kurjavo;

b) sprejema otroke v šolo, nadzoruje šolski obisk ter obravnava in kaznuje šolske zamude v smislu določil pokrajinskega zakona;

c) prireja roditeljske sestanke po vaseh šolske občine;

č) nastavlja učiteljstvo svoje šole definitivno, ozirajoč se na predloge višje šolske oblasti in učiteljskega sveta;

d) sklepa definitivno o odpustitvi, premetitvi ali upokojitvi učiteljskega osebja svoje šole, ko je prej zaslišal mnenje po-

krajinskega častnega učiteljskega sodišča in višjega šolskega sveta;

e) predlaga prezidavo, zidavo ali razširjanje šole;

8. tudi okrajni šolski svet se preosnuje v smislu resolucije pod točko 5.;

9. okrajni šolski svet ima pred vsem sledečo nalogo:

a) nastavlja provizorično učiteljstvo;

b) stavi — na temelju sklepov krajnih šolskih svetov predloge pokrajinski šolski oblasti o razširjenju, prezidavi starih in zidavi novih šol;

c) potrjuje vsakoletne proračune in račune vseh šol okraja;

č) preskrbuje vsem šolam okraja učila, vsem učencem pa brezplačne šolske potrebščine;

d) izvršuje predpreiskave o disciplinarnih prestopkih učiteljstva podrejenih šol in jih odstopa v presojo pokrajinskemu častnemu sodišču in višjemu šolskemu svetu;

e) nadzoruje poslovanje krajnih šolskih svetov;

f) voli okrajnega šolskega nadzornika;

10. sestav višjega šolskega sveta.

(Glej načelo navedeno pod točko 5.)

11. Višji šolski svet imej predvsem sledečo nalogo:

a) sklepa definitivno o razširjenju šole o prezidavi starih in zidavi novih šolskih posloplij;

b) stavi krajnim šolskim svetom predloge glede odstranitve, premestitve ali upokojitve učiteljskega osebja;

c) imenuje višje in potrjuje okrajne šolske nadzornike;

d) vodi izkaze stanja pokrajinskega učiteljstva in krajnemu šolskemu svetu — naslanjajoč se na izjave okrajne šolske oblasti — stavi predloge glede izrednih odlikovanj učiteljskega osebja, omenjenih pod točko 13.;

12. občina skrbi za navadne vsakoletne poprave pri občinskem šolskem posloplju, za čiščenje in kurjavo. Okraj plačuje učila in šolske potrebščine za vse učence podrejenih šol. Pokrajina nosi stroške za prezidavo starih ter zidanje novih šol in plačuje učiteljstvo, ki se ima prištevati med pokrajinske uslužbenice;

13. učiteljeva plača naj bo tako visoka, da more učitelj brez postranskih dohodkov dostojno preživljati in oblačiti sebe in družino ter primerno preskrbeti svoje otroke za bodočnost. Naslanjajoč se na načelo, da dober učitelj ni nikdar dovolj plačan, naj se mlajše ljudsko-šolsko učiteljstvo, ki več let vzorno deluje v šoli in izven nje v smislu ljudskih želja in potreb pomika hitreje v višjo plačilno vrsto, starejšim odlikovancem pa se lahko nakazujejo prejemki, presegaajoči plačo osmega, v izrednih primerih tudi sedmega činovnega razreda. Za povišanje v zadnjih slučajih je poleg uradne kvalifikacije merodajno vsakokratno ljudsko glasovanje staršev dotičnega šolskega okolišča;

14. začetek šolskega pouka odredajo v smislu učnega načrta, krajni šolski sveti, ozirajoč se na krajevne potrebe. Določitev začetka počitnic spada v kompetenco okrajnih šolskih svetov. Ni treba, da bi se

pričele počitnice po vseh okrajih enotno. 15. otrok začne hoditi v šolo, ko izpolni sedem let. Obiskuje vsakdanjo šolo pet let, nakar vstopi v obvezni štiriletni kmetsko-nadaljevalni tečaj. Pouk se vrši praviloma le v zimskih mesecih.

V posebnih nujnih slučajih sme krajni šolski svet od časa do časa oproščati pouka posamezne učence zadnjih dveh let.

(Opomba uredništva: Ker je naš namen, da se za ljudstvo važne zadeve pojasnijo od vseh strani, da se potem ustvarijo boljši in primernejši zakoni, zato prinašamo ta načrt.)

Davščina od vrednostnega prirastka.

(Piše deželni svetnik dr. Josip Dermastia.)
(Nadaljevanje.)

Izmera davščine.)

Od davščini zavezanega vrednostnega prirastka se odmeri postavno določena davščina.

Izmera davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin se ravna

1. po visokosti vrednostnega prirastka.

2. po posestni dobi.

Z ozirom na visokost vrednostnega prirastka se izmera davščine po odstotkih stopnje, z ozirom na posestno dobo se pa davščina po odstotkih znižuje.

S stopnjevanjem davščine po višini vrednostnega prirastka in dolžnosti posestne dobe je hotel zakonodajec močnejše obdavčiti špekulante, ki posestva oziroma zemljišča le radi dobička kupujejo in hitro naprej prodajajo, in mileje postopati s posestniki, ki posestev oziroma zemljišč niso pridobili s špekulativnim namenom in so jih vsled tega pred prodajo navadno dolgo časa posedovali.

Po odstotkih stopnjevana izmera je določena v § 13. zakona. Davščina znaša v odstotkih zneska, ki ga je pri odmeri davščine vzeti za podlago:

5 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 10 do všteti 15 odstotkov pridobitne vrednosti;

6 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 15 do všteti 20 odstotkov;

7 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 20 do všteti 25 odstotkov;

8 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 25 do všteti 30 odstotkov;

9 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 30 do všteti 35 odstotkov;

10 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 35 do všteti 40 odstotkov;

11 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 40 do všteti 45 odstotkov;

12 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 45 do všteti 50 odstotkov;

13 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 50 do všteti 55 odstotkov;

14 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 55 do všteti 60 odstotkov;

15 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 60 do všteti 65 odstotkov;

16 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 65 do všteti 70 odstotkov;

17 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 70 do všteti 75 odstotkov;

18 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 75 do všteti 80 odstotkov;

19 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 80 do všteti 85 odstotkov;

20 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 85 do všteti 90 odstotkov;

21 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 90 do všteti 95 odstotkov;

22 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 95 do všteti 100 odstotkov;

23 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 100 do všteti 105 odstotkov;

24 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 105 do všteti 110 odstotkov;

25 odstotkov pri povišku vrednosti za več nego 110 odstotkov.

Za izbiro odstotnega postavka davščine je merodajen ves prirastek na vrednosti všteti davščine prosti del 10 odstotkov.

Pri določitvi odstotka vrednostnega poviška velja kot pridobitna vrednost prišteti v § 9. zakona navedene izdatke.

Izračunani znesek davščine se zniža za:

5 odstotkov pri posestni dobi nad 5 do 10 let;

10 odstotkov pri posestni dobi nad 10 do 15 let;

20 odstotkov pri posestni dobi nad 15 do 20 let;

30 odstotkov pri posestni dobi nad 20 do 25 let;

40 odstotkov pri posestni dobi nad 25 do 30 let;

50 odstotkov pri posestni dobi nad 30 let.

Nastopni primer naj nam pokaže, kako se izračuna odstotek poviške pridobitne vrednosti in končno davščina.

Jernej Čufar je kupil s kupno pogodbo z dne 1. januarja 1902 travnik za 3000 K. Za osuševalna dela, s katerimi je vrednost travnika za trajno zvišal, so znašali stroški 250 kron. — S kupno pogodbo z dne 3. februarja 1919 je Čufar prodal travnik Janezu Bezljaju za 6000 K.

Dedščino se izračuna tako-le:
Pridobitna cena 3000 K
izdatki v dosego trajnega poviška vrednosti (§ 9 odst. 1) 250 K
50% povračilo stroškov (§ 9 odst. 2) 150 K
skupaj 3400 K
otujilna cena 6000 K

izračunani in všteti vrednostni prirastek znaša tedaj 2600 K
odšteti 100% pridobitne vrednosti 340 K
davščini zavezani vrednostni prirastek 2260 K
Odstotek pridobitne vrednosti znaša po proporciji: $\frac{2260 \times 100}{3400} = 76$ odstotkov ali iz-

raženo z besedami: izračunjeni vrednostni prirastek pomnožen s 100 ter deljen s pridobitno ceno oziroma vrednostjo, kateri je prišteti vse vštetke po § 9 zakona, znaša 76 %.

Ozirom na poviško vrednosti za 76% pridobitne vrednosti je plačati 18% dav-

ščini zavezanega vrednostnega prirastka t. j. $\frac{1260 \times 18}{100} = \dots \dots \dots 306 \text{ K } 80 \text{ v}$

Od tega je odšteti 20% popusta pri dokazani 17 letni posestni dobi t. j. $\frac{306 \text{ K } 80 \text{ v} \times 20}{100} = \dots \dots \dots 61 \text{ K } 36 \text{ v}$

davščina, ki jo je plačati znaša 245 K 44 v

Kdo je dolžan plačati davščino od vrednostnega prirastka?

Davščina od vrednostnega prirastka se predpiše otujitelju in jo je plačati dolžan tudi otujitelj ne glede na morebiten dogovor s pridobiteljem nepremičnine o piliki sklepanja pogodbe, na podlagi katere se izvrši prenos, da plača davščino pridobitelj.

V slučaju takega dogovora ima otujitelj le pravico zahtevati povračilo davščine od pridobitelja, in sicer če se ta brani davščino povrniti, civilno pravnim potom.

N. p. r.

Anton Breznik je prodal svojo njivo Janezu Kolencu s skupno pogodbo z dne 3. maja 1913, glasom katere se je kupec zavezal plačati tudi davščino od vrednostnega prirastka. Davščina se je odmerila z zneskom 300 K in se po določbi zakona pravilno predpisala prodajalcu Antonu Berniku, ki jo je tudi plačal, ker bi se ga bilo drugače rubilo. Povračilo za davščino plačanega zneska po 300 K terjaja sedaj prodajalec Anton Bernik od kupca Janeza Kolenca, ker se je zavezal davščino iz svojega plačati. Kupec se brani ta znesek povrniti prodajalcu, ki ga vsled tega pri sodnji toži na plačilo in bo pravdo brezdvomno dobil.

Ako je več otujiteljev, se predpiše davščina vsem, in sicer nerazdelno, to je davščina se ne predpiše posameznim otujilcem v delih, odgovarjajočih njihovemu deležu na prodani premoženini, temveč vsa vsem skupaj; izterjati se mora vsa od poljudnega med njimi, ki ima potem seveda regresno pravico do ostalih otujilcev.

Pridobitelj jamči za davščino, toda samo za primer, ko bi se ne dala izterjati od otujitelja. Odmerno oblastvo mora torej pred vsem skušati dobiti davščino od otujitelja; od pridobitelja jo more zahtevati le če ostanejo vsi koraki nasproti otujitelju brezuspešni. V tem slučaju se izda pridobitelju jamstveni plačilni nalog, s katerim se mu naloži plačilo davščine, ki je pridobitelju neizterljiva.

N. p. r.

Janez Legvart je s kupno pogodbo z dne 20. maja 1918 prodal travnik Antonu Jelovšku. V zmislu zakona se je prodajalcu Legvartu predpisala davščina od vrednostnega prirastka s plačilnim nalogom v znesku 580 K. — Predpisana davščina pri prodajalcu Legvartu ni izterljiva, vsled česar se je po določbi zakona predpiše z jamstvenim plačilnim nalogom kupcu Jelovšku.

V slučaju neresnice, da je davščina pri prodajalcu neizterljiva, se zamore kupec plačila davščine obraniti na ta način, da se zoper jamstveni plačilni nalog pritoži in v pritožbi dokaže, da ima prodajalec n. pr. še eno njivo, iz katere je mogoče dobiti

plačilo davčine. V takem slučaju se jamstveni plačilni nalog dvigne in poskusi dobiti plačilo davčine iz navedene parcele. (Dalje.)

Iz Kmečkih Zvez.

SELA PRI KAMNIKU.

(5. oktobra 1919.)

Zalostri in usodepolni dogodljaji zadnjih časov napolnjujejo poštenega katoliškega Slovenca, z veliko skrbjo glede naše prihodnosti. Gotovi ljudje, ki bi radi imeli državne vaje v svojih neizmerno sebičnih rokah, se norčujejo iz vsega, kar je ljudstvu sveto in koristno. Toda vedo naj, da ne dolgo. Dan plačila pride prej ali slej. Vzor Jugoslavije se potaplja v morje lakomne sebičnosti. Kje je tako slovesna prisega? Kje obljube narodu? Prizrla ju je »domovina«, katero nosijo ti ljudje seboj, na jeziku seveda lepe besede napredka, demokratizma, svobode itd.

Dokler ni prepozno in zamujeno, se mora vse slovensko ljudstvo vzdigniti in reči enoglasno krepak: »Stoj«, sili smo vaših fraz, vaših dejanja vas kažejo kot največje sovražnike slovenskega naroda. Zato smo tudi mi v prav obilnem številu zbrani sklenili enoglasno sledečo resolucijo, ki morajo najti odmev, drugače smo pripravljani na vse.

1. Vlada naj se že vendar enkrat reš demokratizma uredi. Kdor ima zmisel za pošteno delo, za ljudski blagor, naj ostane pri krmilu. Drugi pa domovi Pijavke pa poč ključ ali pa davčni vijak! Naj tudi te vrste ljudi čutijo kaj je davek, ne samo kmet.

2. Z Zalostjo vedno bolj opalujejo, raste v naši mladi državi čimdalje večji in hujski birokratizem, v veliko škodo ljudstvu in državi.

3. Vseh mogočih uradov je na stotine novih, pri nas pa še poštnega nabiralnika nimamo. In vendar so naše poštne razmere popolnoma srednjeveške. Seveda gre tuhijska pošta skozi naše vase, a brez naših stvari. Mi pa moramo nalašč v Kamnik (1 in pol do 2 ure hojaj). Kaj ne, davko plačuj, pa tiho bodi! Pročili smo, zboljšanje, objubljenno, pride pa morda po smrti.

4. Davek za osebno dohodnino naj se začne šele pri 10.000 K. Zdej nosimo breme, ki je za nas hribovec, ki imamo veliko trdega dela pa malo jela, kar se da krivično. Govori se, da država rabi denar za ljudske pijavke.

6. Zahtevamo takojšnje državne volitve, da pometemo z ljudmi, ki se iz nas in nam svetih stvari norčujejo.

7. Z židi in njihovimi tovariši proč! Ti so kuža naroda kamorkoli pridejo. Zato tem neizprosni boj, naj tudi ponujajo zlato tele!

8. Zahtevamo, da se pouk na ljudskih šolah po deželi tako preuredi, da bo nudil kmetaki mladini tudi stanovsko izobrazbo. V šolske zastoje morajo priti tudi kmetaki in cerkveni zastopniki šole naj zida država ne pa občina, ki še za tekoče stvari nima kritja.

9. Skrajno odločno pa protestiramo

in zavračamo novi šolski načrt. Otroci so naši. Bog nam jih je dal. In pred Bogom bomo dali odgovor o njih vzgoji. Zato zahtevamo, da se tudi v šoli vzgajajo v tistem duhu, kakor mi hočemo t. j. v verskem duhu, ker samo ta more človeka resnično osrečiti in držati, da ostane človek in postane žival. V tem ne poznamo nobenega kompromisa, Turke že vpoštevata, katoličana pa ne! Bomo videli!

Svoboda, demokratizem sta samo za »izvoljene«, ki vedo kako se najhitreje pride k jaslim.

Kmečka zveza na Selih.

OKRAJNA K. Z. VAVTAVAS.

Dne 8. sept. smo imeli v Vavtvasi shod KZ za sosednje občine. Sklenili smo, da si osnujemo prepotrebno nabavno in prodajno zadrugo s sedežem v Gor. Straži. Z izvršitvijo sklepa pa nismo dolgo odlašali. Nabrali smo člane in takoj sklicali ustanovni občni zbor. V načelstvo zadruge so bili izvoljeni sledeči posestniki: Ivan Kokoše, posestnik, Gor. Straža 15, načelnik: Franc Dular, posestnik v Vavtvasi, načelnikov namestnik: Fran Štrumbelj, trgovec, Vavtvas; Anton Pečjak, posestnik, Vavtvas; Franc Nose, posestnik, Rumanja vas; Franc Kulovec, posestnik, Praproče 13; Ivan Pezdirc, župan, Toplice; Ivan Pecanec, posestnik, Podhosta, odborniki: —

Če se si ga odborniki izvolili, jamči, da bo začela res tudi uspešno delovala. To se sani izkušnja, zaupanja vredni može. Člani KZ so pokazali takoj od začetka veliko razumevanje za zadrugo. Pristopilo je takoj 85 članov, več sto jih pa gotovo še pritrpi. Kmetje, vabimo vas, da se vsi do zadnjega pridružite. To bo samo Vaša korist. Ves veliki kapital je združen in združeni nastopa proti ljudstvu. Če se hočemo gospodarsko okreniti, se moramo tudi mi kajenje združevati v močnih gospodarskih organizacijah. Začetek je storjen. Vsi pomagajte, da tudi krepko napredujemo.

MIRNA PEČ.

Dne 21. sept. se je vršila v prostorih Hranilnice in posojilnice druga redna mesečna seja naše krajevne K. Z. — Pri seji so bile sprejete sledeče resolucije: —

1. Pozivljamo vodstvo J. K. Z., naj zahteva na pristojnem mestu, da se določijo članikom, nižjim kakor tudi višjim, uradne ure, ki naj bi bile za kmeta bolj ugodne kakor doslej.

2. Območje predljudski in proticerkvenj načrt šolskega zborna in zahtevamo versko šolo in versko vzgojo naše mladine. Obenem se strinjamo v glavnem s predlogi preureditve ljudskošolskega sistema, o katerih smo brali v zadnjem »Domoljubu«.

3. Zahtevamo od občinskega odbora v Mirni peči, da se po zgledu drugih občin tudi v naši občini sestavi razsodišče, katerega dolžnost bi bila, kakor znano, domače spore poravnovati, da bi se na ta način strankam prihranilo mnogo nepotrebnih stroškov.

4. Z gnusom odklanjamo osebne napade na g. župnika Antona Zore, katere je prinesel »Kmetijski list« pod imenom »Odbornik mirnopeške krajevne organizacije S. K. S.«, katere je narekoval »nekdo«.

ki ni ne kmet, še manj pa odbornik mirnopeške krajevne organizacije S. K. S., pa pa star liberalec.

SHOD K. Z. v RAJHENBURGU IN KOPRIVNICI.

Dne 5. oktobra t. l. se je v Rajhenburgu v bivši Štajerski vršil veliki javen ljudski shod Jugoslovanske Kmečke zveze.

Na shodu je govoril Franc Borc in Šmarce pri Kamniku, in domači g. župnik.

Shoda se je udeležilo nad 500 mož in mladeničev ter 50 žena in deklet. Ko je po končanem govoru domači g. župnik pozval navzoče, če so vsi za ustanovitev Kmečke zveze za farc Rajhenburg, so vsi brez izjeme dvignili roke za ustanovitev Kmečke zveze z vsiklikom, da drugih strank ne marajo in jih soglasno odklanjajo.

Nato so navzoči izvolili iz vse obširne fare rajhenburške 26 zavednih mož v odbor Kmečke zveze, ki si je takoj postavil nalogo, da ima že prihodnjo nedeljo dne 12. oktobra skupno sejo, pri kateri se bodo podpisalo 14 resolucij, ki jih je na shodu predlagal v odobrenje tamošnji župan.

To bo pravi rajhenburški parlament, od katerega se veliko obeta, da bo storil za koristi tamošnjih kmetovalcev kakor tudi drugih stanov živečih med njimi.

Popoldne je bil tudi shod v Koprivnici, kjer je govoril tudi Franc Borc in se je izvolilo za koprivniško faro 12 vrlih mož v odbor Kmečke zveze za faro Koprivnica in ima tudi prihodnjo nedeljo svojo prvo sejo, da se konstituira odbor Kmečke zveze.

Tako naprej lepa zelena (štajerska nekdanj) vzhodna slovenska zemlja.

Iz tajništva JKZ.

Vsem KZ.

Po Božiču priredimo v Ljubljani tri-dnevni gospodarsko-političen tečaj za kmečke fante in može. Pozivamo vse KZ, da nemudoma prigrasijo število članov, ki se nameravajo tečaja udeležiti. Opozarjamo, da bo mogoče prenočiti do 120 udeležencev. Hrano in stanovanje preskrbimo.

Koledar JKZ.

Za leto 1920. izda JKZ svoj koledar. Vsebinska je bogata, vsem kmetovalcem bo zelo dobro služil. Obsega mnogo kratkih, jedrnatih gospodarskih člankov, poleg tega ima še okoli 60 praznih strani za notice. Cena je zelo zmerna. Stal ne bo niti 4 K. Koledar je dotiskan. V prihodnjih dneh ga začno razpečavati. Vsem KZ ga prav toplo priporočamo. KZ naj nam takoj javijo, koliko iztisov jim ga naj dopsljemo. Kmetje, naročajte svoj kmetaki koledar!

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j Katoliško gibanje med Hrvatli. »Hrvatski katoliški narodni savez« je te dni priredil v Zagrebu tečaj za voditelje mladinskih društev, na katerem so poročali tudi Slovenci. Kako krepko se razvija med brati in Hrvati katoliška misel in delo za njo, priča dejstvo, da je Hrv. kat. savez

tem prvem letu svojega obstanka ustanovil po Hrvatskem in v Slavoniji do štiri-deset mladinskih in prosvetnih društev, a v štiridesetih nadaljnjih župnijah se ustanovitev društva pripravlja. Tudi po Bosni-Hercegovini in Dalmaciji se začneja živahno katoliško organizacijsko delo. Z novim letom začne v Zagrebu izhajati glasilo kat. mladinske organizacije »Mladost«. To je najlepše delo za narodno edinstvo in blagor domovine!

Če bo res? Iz Pariza so došla poročila, da je priznana Jugoslaviji vojna odškodnina v znesku 3 milijard frankov, kar bi zneslo pri sedanjih valutni približno 30 milijard kron. Na ta način se bo valutno vprašanje lahko uredilo.

Zdrava sodba. Češki liberalni listi se sgražajo nad absolutistično in nasilno vladavo v Jugoslaviji in so mnenja, da to spravlja Jugoslavijo v veliko nevarnost. Pa kaj je liberalcem za državo, da le morejo preganjati Ljudsko stranko.

Osejska liberalna banka je s pomočjo svoje podružnice v Zagrebu izgubila več milijonov vtihotapljenih bankovcev. Stvar pa mislijo potlačiti in so prizadetega ravnatelja za enkrat izpustili. Tudi to je pod liberalno komando mogoče.

Železniški tatovi. Zagrebška policija je 10. t. m. priredila lov na državnem kolodvoru v Zagrebu in ob njegovi progi. Aretirala je 29 oseb, ki so jih zalotili pri latvini drva in premoža iz vagonov, ki stoje na progi.

Domače novice.

Ljubljansko vlado dr. Zerjav se zdaj ne more sestaviti, ker socialni demokrati odločno zahtevajo zase poverjeništvu za notranje zadeve. Dr. Zerjavu je še ljubše, če vlada sam.

Umrli je nenadoma župnik Anton Šnidaršič v Dragi dne 9. decembra t. l. Pokopali so ga 11. decembra N. v m. p. l.

Močno jih je zabolelo. Naša razkritja o najtesnejši zvezi med liberalno in kmetjsko stranko je liberalne kmetjske magnate močno zadela. Izgovarjajo se z lepo primero vasovalca, kateremu dekle se odpre okna. Med to primero in liberalno kmetjsko stranko je samo tolika razlika, da v primeri dekleta ni odprlo okna, liberalna kmetjska stranka pa je odprla svobodomiselnico in žandarju dr. Zerjavu okno in dur na stečaj. Delniška kapitalistična družba, v katero mislijo vpreči žep naših kmetov v korist nekaterih bogatih liberalnih delničarjev, nam to prav jasno dokazuje. Liberalna okrožnica uradno in jasno pravi, da liberalna in kmetjska stranka skupno soujeta delniško družbo »Ekonom«. Sicer sedaj »Kmetijski list« slovesno poziva svojo liberalno mater, kako si upa kaj takega trditi. A »Kmetijski list« naj nikar ne misli, da bomo šli na njegov lim in da mu bo uspela ta igra. Če je bila liberalna stranka toliko nerodna, da je izdala svojo tesno zvezo z liberalnimi kmeti, je zdaj prepozno tajiti in to tudi »Kmetijski list« z vso svojo zgovornostjo ne bo več zadržal. Saj verjame, da bi radi hlapčevino še dalje nganjali, ker veste, da se liberalizma med kmeti tudi za en groš ne more več prodati in bi ga tako radi

skrivaj zanesli med ljudstvo, toda krinka je že padla in sedaj smo si na jasnem in skrbeli bomo, da bo tudi ljudstvo na jasnem.

Občni zbor Slov. kmetijske družbe se bo vrnil dne 30. decembra ob 10. uri dopoldne v Mestnem domu v Ljubljani.

Udnina Slov. kmetijske družbe se je povišala na 16 K letno.

Umrli je v Dupljah na Gorenjskem v nedeljo 14. t. m. župnik Peter Bohinjec v 56. letu starosti. Pokojnik je bil priznan slovenski pisatelj in poznavalec domače zgodovine. N. v m. p.

Iz uradnega lista št. 177. Ustanavlja se najvišja sodna inštanca za pokrajine bivše Avstrije s tem, da se razširi oblast stola sedmorice v Zagrebu tudi na ozemlje bivše Avstrije in sicer se ustanavlja pri stolu sedmorice za to ozemlje poseben oddelek. — Naredba o izvozu. — Naredba o sladkorju, s katero se devljejo vse sladkorne tovarne v Jugoslaviji pod ministrsko kontrolo, s sladkorjem, ki se uvaža iz inozemstva, je promet svoboden. — Predpisi o lovskih kartah. S prihodnjim letom se uvedejo državne lovske karte s takso 30 kron, lovske karte za lovsko varstveno in nadzorstveno osebje s takso 5 kron in šolarske lovske karte veljavne le za šolarski revir s takso po 2 kroni. Vse druge lovske karte se odpravijo z novim letom.

Petdesetkronski bankovci iz l. 1902 so vzeti iz prometa.

Poverjeništvu za kmetijstvo se je preselilo v novi trakt Marijanišča na Poljanski cesti (postaja električne cestne železnice: Ambrožev trg). Ravnotam uraduje odslej tudi višja komisija za agrarske operacije, krajni komisar za agrarske operacije in deželni veterinarski urad.

Orožje liberalnih samostojnih kmetov v agitacijo za svojo stranko obstaja v tem, da širijo najzlobnejše vesti o bivšem predsedniku dr. Brejcu, med drugimi tudi to, da je vtihotapil 40 vagonov sladkorja v Švico. Pozivljamo vsakega poštenega človeka, da takega lažnivega človeka takoj s pričami naznani tajništvu S. L. S. v Ljubljani. Z izvozom dr. Brejc absolutno nikdar nič opraviti ni imel, pač pa je dajala izvoznice centralna uprava, katere načelnik je bil dr. Zerjav. — Kako liberalni hujšakci po deželi računajo na to, da tudi najneumnejša laž nekaj zaleže, se vidi iz tega, da celo pripovedujejo, da so duhovniki krivi, da ni naših ujetnikov iz Italije. Dalje da je orožne vaje povzročil dr. Brejc, dasi deželna vlada niti besedice nima govoriti pri vojaški oblasti. Liberalni kmetje so pa na zelo trhljih nogah, če si morajo s takimi zlobnimi lažmi pomagati.

Klerikalci. Listi so prinesli besedilo nekega razgovora, ki ga imel neki francoski urednik z regentom Aleksandrom, ki se te dni mudi v Parizu. V razgovoru o strankarskih razmerah v Jugoslaviji je — kakor poročajo francoski listi — rekel regent med drugimi tudi to: »To pa ne pomenja, da v deželi ni političnih bojev. Mi imamo ustavobranitelje, klerikalce. Ta stranka je nova.« — Ker v Jugoslaviji ni nobene stranke, ki bi se imenovala klerikalna in ker se na drugi strani

odvidno misli tu na Ljudsko stranko, ki smatra ime klerikalce za žaljivko, zato je poslanec Stanko Bandić poslal ministrskemu predsedniku pismo, v katerem ga vprašuje, če je besedilo razgovora, kakor so ga prinesli francoski časopisi, resnično in če je, če se je razgovor vršil z vednostjo vlade in kako vlada to opravičuje.

Razpuščeni so občinski odbori v Svetni vasi, št. Vidu pri Planini, na Turjaku, v Veračah in v Vetrinju.

Samostojno kmetijsko stranko poskuša ustanovljati po tuhinjski dolini znani patentirani liberalce, gostilničar in trgovec Engelmann. Kmetje, pokažite temu laži-kmetu vrata!

Tihotapstvo s tobakom. V gorenjskem vlaku so prijeli organi kolodvorske ekspoziture Bašlja Alojzija in Možina Marijo iz Poljanske doline, ki sta nameravala preko Nove Oslice vtihotapiti čez demarkacijsko črto 200 zavoječkov tobaka. V Šiški je zvečer 11. t. m. detektiv kolodvorske ekspoziture ustavil kočijo, v kateri je vozil nekdo tobak, s katerim je namenjal stopiti v gorenjski vlak v Vižmanjih. Tihotapec je zbežal, tobak so zaplenili.

Ljubljanski zapori so postali premafjni. Policijsko ravnateljstvo je našlo za to na magistratu zapore nekdanje mestne policije, katere bo oskrboval g. Pišh, ki jih je oskrboval še v časih mestnih policijskih svetnikov Podgorška, dr. Zarnika in Lavtarja. V sedanjih policijskih zaporih v justični palači je zaprtih 40, v zaporih ljubljanskega deželnega sodišča pa 270 kaznjencev in kaznjenk.

Okradeni tihotapec. Ivan Miklič se je nahajal v Brežicah, kjer je spoznal nekega vojaka, od katerega je kupil 20 kg bosenskega tobaka. Da se izogne zaplenitvi na ljubljanskem kolodvoru, je naprosil nekega Karla Lipovška, da mu odnese tobak v njegovo stanovanje v Slomškovi ulici, da se posuši, ker je bil moker. O tobaku je izvedel Karlov brat Jože Lipovšek, znan tat, ki je bil že desetkrat predkaznovan. Jožetu se je zahotelo po tobaku v bratovi shrambi. Ker ni hotel sam odnesti tobaka, je šel v gostilno k »Belu mu volku« po svojega tovariša Jožeta Volčiča. Med potjo je pa dobil še tovariša Zvašnika. Ko so prišli v bratovo stanovanje, kjer je bila dekla sama doma, se je predstavil Zvašnik za policijskega agenta, ki je prišel, da tobak zapleni. Dekla se je detektiva ustrašila in zbežala. Detektiv in tovariša so pa odnesli tobak ter ga prodali. Končno so pa prišli pravi detektiv kolodvorske policijske ekspoziture, ki so aretirali nepravlega detektiva in celo tovarjajo, postavno zaplenili tobak ter ga izročili finančni upravi.

Vlom. V hranilnico v Smartnem pri Litiji je bilo dne 5. t. m. ponoči vlomljeno. Neznanci so z debelim tramom iztrgali in vpognili mrežo (gartre), prebrskali vse omare ter razmetali vse po tleh. Navržali so blagajno, a so morali biti prepovedni, ker jo niso odprli. Odnegli niso ničesar. Pustili pa so v sobi vojaško bluzo, čepico, robec in dleto. Noč je bila popolnoma svetla in okno, skozi katero so vdrli, skoro tik ceste.

Gospodarska obvestila.

g Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani ima med demobilizacijskim blagom naprodaj zlasti sledeče: Nekaj pločevinastega in kotnega železa, večjo množino voz in tudi samo železje razbitih voz, veliko množino 2 mm žice, starih rabiljenih železnih obročev, starih pil in nekaj jermenic. Večina tega blaga je spravljena v saperskem skladišču na Friškovicu v Ljubljani, le železni obroči so v škofjeloškem skladišču. V Zalogu je med staro bodečo žico tudi nekaj take, ki je potrebna za ograjo. V Jugoslovanski milarni v Spodnji Šiški je večja množina trdega špirta in še precej praznih zabojev. V Škofji Loki in v Zalogu so še velike množine starega železa, ki se oddaja veleindustrijam v ta namen, da je prelije. Kdor reflektira na tako železo, naj si je hitro ogleda in, če najde kaj primerne, takoj prosi zanje. Ogled saperskega skladišča in Jugoslovanske milarne je dovoljen samo proti vstopnici, ki se dobi v pisarni Gospodarske komisije, Sodna ulica št. 1, pritličje.

g Kletarski tečaji. V primeru z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na nizki stopnji. Zaradi tega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimajo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakršno se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgusnejša pijača! Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi višji vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Novem mestu tekom tekoče zime več trodnevni tečajev. Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zglašil naj se takoj pri drž. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen. — Državno vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Novem mestu.

g Delegacija proizvajalcev čiljskega solitra za Jugoslavijo je ustanovljena. Poddelegat (za Slovenijo) je dipl. agr. A. Jamnik v Ljubljani, Miklošičeva ul. 8. Čujemo, da bomo kmalu preskrbljeni s čiljskim solitrom, tem najvažnejšim dušičnatim gnojilom, katerega je naše kmetijstvo med dolgotrajno vojno tako silno pogrešalo. Naš polja, travniki in vinogradi so popolnoma izčrpani in obubožani. Odtod slabe letine. Hlevskega gnoja povsod primanjkuje, zato bo našim kmetovalcem čiljski soliter kaj dobro došel in to že posebno

koj zanesljivo koristno umetno gnojilo, katerega rabiti so kmetovalci že od preje dobro vajeni.

g Ureditev valutnega vprašanja. V finančnem ministristvu je pričela delovati komisija za ureditev valutnega vprašanja. Na posvetovanjih, ki bodo trajala mesec dni, sodelujejo tudi finančni minister dr. Voja Veljkovič, grof Kulmer in dr. Bajustič. Izmenjava kron v dinarje se bo pričela izvrševati že meseca februarja. Omenjena komisija bo predlagala vladi, na koliko naj se določi vrednost krone povodom zamenjave v dinarje. Glede tega vprašanja vladajo na konferenci sami še različna mišljenja.

g Koliko bankovcev kroži po naši državi? Končni obračun kolkovanja se še ni vršil, toda govori se, da je manj bankovcev kot pa je bilo žigosanih. Mislijo celo, da v Jugoslaviji ni več bankovcev kot pet in pol milijarde, kar je pa zelo neverjetno. Upoštovati moramo tudi, da eno in dve-kronski bankovci niso bili kolkovani, velike vsote pa krožijo v inozemstvu.

g Izvoz. Po sklepu ministrskega sveta z dne 5. nov. je notranja trgovina prosta. Za izvoz našteva predmete, kateri so prosti, za druge pridelke pa je določena količina, ki se sme izvoziti in sicer pšenice in pšenične moke 8000 vagonov, koruze in koruzne moke skupaj 12.000 vagonov, fižola, graha, leče in boba v skupni količini stopenetdeset vagonov, sena, slame, in detelje in skupni količini dva tisoč vagonov, govedi za klanje 20.000 glav, koza, ovac v skupni količini 30.000 glav, svinj 25.000 glav. Za vse to je treba ma od njenih ekspoziur in plačati carino in sicer za pšenico 45 dinarjev, koruzo 40, sižol 80, seno in deteljo 6, slamo 3, za govedo 1500 za glavo oziroma 300 din. za 100 kg, za svinje 400 din. za glavo oziroma 300 din. za 100 kg, zaklane svinje 350 din. za 100 kg.

g Kje je zaplenjeno usnje? Vlada je zaplenila po tovarnah in prodajalnah vse usnje, a sedaj ga ni nikjer dobiti, čeprav je zima tu. Ker se je začelo upravičeno zabavljati proti takemu postopanju od strani liberalne vlade, je sedaj šele razložila vlada, da namerava odpreti svojo prodajalno »Obučilnico« po vzorcu »Oblačilnice«. Lepo, samo če bo to samo za liberalne in socialistične pristaše, našemu ljudstvu ne bo nič pomagano, kakor mu z »Oblačilnico« ni dosti.

Drugod po svetu.

g Socialni demokratje za odpad od katoliške Cerkve. Češki socialni demokratje razširjajo med češkoslovaškim delavstvom letake, na katerih pozivljajo na izstop iz katoliške Cerkve. Svoje proticerkveno hujskante končuje socialistični letak z besedami: »Eno »c. kr.«, to je cesarsko kraljevo, smo že odstranili. Sedaj moramo odstraniti še drugo »c. k.«, to je Cerkev katoliško.« — Pri nas pa so socialistični agitatorji še nekoliko bolj sramežljivi, ker vedo, da še ni prišel njihov čas. Zato gospodje Tokan in sodrugi zatrjujejo tako vneto, da niso proti veri. Hočejo dobiti najprej moč in potem s krščanskimi delavci govoriti po češko.

g Na Dunaju jedo človeško meso? Z Dunaja poročajo »Lid. Novine«: Neka žena, po imenu Steierjeva, je našla za hišo velik kos mesa, katero je smatrala za zajčje. Svojemu prijatelju Josipu Mašku je pravila iz tega mesa pečenko, kos mesa je darovala nekemu drugemu, ki ga pa ni hotel jesti, misleč, da je pasje. Tretja oseba, kateri je darovala kos tega najdenega mesa, je nesla meso na policijo, nakar so na univerzi konstatirali, da je to meso človeško, in sicer mladega individuja. Pred nekaj dnevi je izginila iz 10. okraja osemletna hčerka perice Kramove.

g Tirolska bi se rada odtrgala od Avstrije in se priključila Bavarski.

g D' Annunzijeve pustolovščine. — D' Annunzio še vedno straši pod dobrohotnim varstvom matere Italije po našem obrežju. Osvojil je Zader in sedaj se menja pripravljati na pohod v Split.

g Viljem vstaja. Nemški cesar še ni obupal nad svojo usodo, in kakor se čuje, v Nemčiji vsak dan narašča gibanje za upostavitev pruskega kraljestva.

Dopisi.

IZ AMBRUSA.

V torek 7. oktobra je bila pri nas sv. birma. Bilo je prav lepo. Vsi smo bili veseli, tudi prevzvišeni so bili zadovoljni s faro. Pa komaj so škof odšil, že je prišel nekdo s harmoniko. Mislili smo, da pač ne bo noben gostilničar dal prostora za ples, pa žal smo se motili. Eden, ki je tudi župan, mu je pokazal vrata. Vsa čast mu, drugi ga je pa sprejel in kakor se čuje tudi povabil. Tako se je igralo in plesalo pozno v noč, seveda brez licence. O blažena Jugoslavija, kakšna sreča te čaka, ko se tako imenitno izobrazijo sinovi in hčere na plesiščih. Gostilničarji pa; kakšno vest imate?

Škofja Loka.

V teh dneh splošne zmede se je začelo tudi pri nas novo življenje. V par mesecih je že dvakrat zborovala Kmečka Zveza. Oba shoda sta bila zelo obiskana in sta krasno uspela. Tudi Jugoslovanska strokovna zveza je stopila na plan. Slišimo, da se snuje delavski konzum, kar je za delavski stan in sploh za nižje sloje velikanskega pomena. Najbolj živahno se pa razvija naša mladinska organizacija. Uspehe je pokazala na mladinski praznik 8. decembra. Ničče ni pričakoval, da je toliko fantov in deklet pri Orlu, še manj pa, da bi bili tako hitro napredovali. Orlovska organizacija v Škofji Loki je bila nad vse lepa in trikrat polnoštevilno obiskana. Istotako nam ostane v spominu dolgi, lepo urejeni sprevod k društveni maši. Tako je prav. Le še krepko naprej!

Samostojni in advokatje.

Samostojna prav bahato oznanja, da ne mara z advokati in takimi gospodi imeti prav nobenega opravka. Če pristavimo še to, da se tako duhovnikov brani kakor samega nebodigatnega, smo nekako s tem podali vsebino njihovega novega, kmeta osrečujočega programa. Druge nove misli ni povedala. Seveda se njihove besede precej razlikujejo od njihovih dejanj. Besede imajo pripravljene za shode, kadar so pa med seboj, delajo seveda drugače. Sedaj so ustanovili po zgledu svojih liberalnih očetov kapitalistično družbo »Ekonom«. Iskali so tajnika — to je gotovo vodilno mesto — in njihove oči so padle na advokata. In še kakšnega advokata! Izbral

to enega najbolj zagriženih izmed liberalnih vrst. Torej so že skupaj. Besede so tepe, dejanja jih postavljajo pa na laž.

„Domoljubova“ pisma.

23.

Kaj je svobodomiselstvo?

Povprašujete, kaj je pravzaprav svobodomiselstvo. Stvar je taka: Po črki in besedi bi bil svobodomiselen tisti, ki bi pustil vsakemu, da naj svobodno misli, to je, naj misli, kakor se njemu prav zdi. Svobodomislec, ki bi bil res svobodomiselen, bi pustil turku, naj bo turek, kristjanu, naj bo kristjan. Seveda bi moral pustiti pravi svobodomislec tako svobodo tudi v drugih rečeh. Na primer v politiki. Svobodomiselen človek bi moral biti predvsem za svobodo, a če za svobodo, bi tudi drugim ne smel svobode kratiti in jemati. Svobodomislec bi moral biti zoper vsako nasilje, zoper vse paragrafe, ki omejujejo človeško svobodo, zoper vse naredbe, ki se vtikajo v ljudske reči, zoper vse žandarško in policijsko vladanje.

Pravzaprav bi moral biti pravi svobodomislec sploh zoper vse, kar je protj svobodi, kar svobodo kakorkoli zožuje. Tu se pa že vidi, da s pravim svobodomiselstvom nič ni. Tak svobodomislec bi moral zaničati sploh vsako vlado. Vsaka vlada omejuje svobodo. Saj se to pravi vladati, ravnanje druge, da tako in tako delajo. A če te drugi ravna, se že ne ravnaš sam, že nisi popolnoma sam svoj, že nisi docela svoboden. Pravi svobodomislec bi moral odpraviti vse postavbe, vse ukaze, vsako pravico, vsako dolžnost, vsako gosposko, vsako oblast v državi, v družbi, v družini. Zakaj vse to omejuje svobodo. Če imaš dolžnost kaj storiti, nisi ti popolnoma svoboden, in če imaš ti pravico, drugi ni popolnoma svoboden. Tvoja dolžnost veže tebe, tvoja pravica veže druge, da ne smejo vsega, prav tega namreč ne, do česar imaš samo ti pravico. Popoln svobodomislec bi bil potemtakem popoln anarhist, to se pravi, človek, ki zameta vso božjo in človeško oblast, božjo in človeško pravico, ki zaničuje državo in družbo in družino. Pravo svobodomiselstvo bi torej izpremenilo človeško družbo v tolpo živali, ki žive, kakor mravlje, ki se v boju za obstanek trgajo med seboj in druga drugo žro. A še živali vodijo neki nagoni, ki navsezadnje ustvarjajo nekak red na svetu. Po pravem svobodomiselstvu bi se pa človeku tudi za nagne ne bilo treba brigati, če se mu ne bi zdelo.

Kaj je torej svobodomiselstvo? To, kar bi moralo biti po črki in besedi, že ni, ker bi bilo preveč brezumno. Brez družine, brez družbe, brez države, brez pravic in dolžnosti, brez oblasti in postavi, ni mogoče skupno življenje. A vse to naravno človeško svobodo omejuje.

Ali hoče svobodomiselstvo le pravo svobodo? Kakšna je pa tista svoboda? Pravo svobodo hočemo tudi mi. Tedaj bi bili tudi mi svobodomiselci. Tega pa svobodomiselci zopet nečejo priznati. Pravijo, da mi nismo svobodomiselni, ampak samo oni.

Ali se morda svobodomiselstvo imenuje po tem, da tako ljubi politično svobodo? To bi človek še najprej pričakoval. Ali žalibog, tudi tega ne moremo reči. V Jugoslaviji na primer so svobodomiselci najhujši politični nasilniki. Če bi šlo po njihovi glavi, ne bi imelo ljudstvo prav nobenih pravic in prav nobene svobode. Svobodomiselci, Pribičević, Kramer in drugi na kako ljudsko svobodo še mislijo ne. Njim je ljudstvo samo za to, da bi hlapčevalo. Jugoslavija po Pribičevići milosti bi bila dežela, kjer bi on, obkrožen od svobodomiselcev, stoloval v svojem veličastvu, vsi drugi bi pa ležali pred njim na trebuhih, kakor so ležali sužnji pred kakim turškim pašem.

Za kakšno svobodo pa je torej svobodomiselstvo? Če vse pregledamo in premislimo, bomo našli, da je svoboda, ki jo hoče svobodomiselstvo, le svoboda od vsega, kar spominja na Boga. Sovraštvo zoper Boga, zoper Kristusa in Cerkev, zoper vero in versko življenje, to je svobodomiselstvo! Vse govorjenje o drugačni svobodi je samo beseda, samo grda laž, ki se z njo svobodomiselci lepe delajol!

Le pogledite, če ni res takol! Kakšno svobodo pa nam prinašajo svobodomiselci iz Beograda? Svobode nobene, raiši sužnost. Vse njih svobodomiselstvo je sovraštvo do Cerkve in krščanstva. Le pogledite jih, kako snujejo načrte, da bi odrinili Cerkev od vsega vzgojnega dela, kako kujejo nakane, da bi razkristjanili šolo in zakon, kako rujejo, da bi odtrgali ljudstvo in, če mogoče, tudi duhovščino od škofov in sv. Očeta! Ali pogledite na Češko, kjer so bolj svobodni, ker se ne boje ljudstva. Pri nas se še ne upajo vsega, ker je krščansko ljudstvo zavedno. Na Češkem so pa tudi ljudstvu že tu in tam zmešali glavo. In le pogledite, kakšno satansko sovraštvo zoper vse, kar je katoliškega! A tudi pri nas to sovraštvo napreduje. Ko je zadnjič »Naprej« tako bogokletno skrunil našo vero v skrivnost sv. Rešnjega Telesa, ali se je zgnil kak svobodomislec in to obsodil? Na valno poštenje bi to zahtevalo, a mar je svobodomiselcu poštenje, kadar gre zoper krščanstvo!

Ali ni tako? Pa govore kaki svobodomiselni »kmetje« iz kmetijske stranke, da so le za ljudske pravice. Če bi bili za ljudske pravice, kmetijske stranke sploh ne bi bilo treba, saj imamo prav za obrambo ljudskih pravic že Jugoslovansko kmečko zvezol! Čemu poleg Kmečke zveze še kmečka stranka? Verjamemo, da ta in oni, ki je vstopil v liberalno kmetijsko stranko, ne ve, za kaj gre. Zdi se mu tam med štacurnarij in oštirji bolj gosposko in imenitno. V resnici pa revež le vleče jarem svobodomiselstva, in tako služi sovražnikom božjim in svojim. Da, tudi svojim! Zakaj v državi brez Boga bo največji revež kmet! Ali mislite, da bodo svobodomiselni škričci merili in dajali kmetu pravico, če niti Bogu ne dajejo, kar je božjega?

V Bačko.

Dobil sem nalogo, da odidem v Zombor, mesto v nekdanji južni Ogrski, danes v severni Jugoslaviji, nedaleč od levega

brega Donave, malo višje od izhva Drave v dunavski veletok. Ekspresni vlak Pariz-Belgrad je imel 15. julija zamude same 120 minut in zato smo se odpeljali iz Ljubljane ob pol 6. uri zjutraj, mesto ob pol 4. uri. A to sploh ni nobena zamuda proti onim, ki sem jih doživel pozneje na stranskih progah. Kako dirja »kurir« mimo Zidanega mostu, Zagreba, Siska, Broda v Vinkovce tega ne bom opisoval, poskusiti mora vsakdo sam, če hoče videti to zemljo, njena krasna pšenična in koruzna polja, njene goveje in gosje trume, njene šume in trope prašičev, ki se pasejo po njih. Pa tudi požeta ječmenišča obirajo pridno ščetinarji, da tako izkoristijo zemljo do zadnjega zrna.

Ozir postrežbe na postajališčih bi bilo v interesu našega prometa, da se marsikaj zboljša. Za dva dobra kruhka in kosce svinjine sem plačal dobrih 10 K, za 8 predrobnih in nezrelih hrušč, ki so bile pa ali nagnile ali pa so nosile prav globoke sledove otroških zob, sem moral dati 2 K, a so bile večinoma nevžitne. Kako hvaležni bi bili potniki in koliko bi lahko zaslužilo ljudstvo na teh postojankah, ako bi prineslo ponuditi čednega, dobrega blaga. Velik nedostatek na celj vožnji je ta, da nikjer ne dobiš na ponudbo poštene vode. Mnogi potniki bi radi dali lepo nagrado za kozarec te abstinenčne pijače, ki res gasi žejo, dočim gotova vina žejo še povečavajo. Dočim pa ti zatrjuje natakara, da vode nima, ti računa čašico brizgovca (špricarja) s 3 ali 4 K. Sploh svetujem vsakemu današnemu Jugoslavanu, ki ni vojni dobičkar ali verižnik, da vzame nekaj potrebnega brašna seboj na pot. Neodvisnost od kolodvorskih, s prahom in dimom papriciranih restavracij če človeškemu želodcu zelo dobro. Sicer bi pa v drugič ne hotel iti na pot v sedanjih razmerah, ako bi ne imel vsaj za pol. Še bolje na četrtino znižane vožnje. Vožnja Ljubljana-Vinkovci-Zombor, stane danes tja in nazaj okroglo 600 K. Še nekaj več več pa stane vožnja Pariz-Trst-Bukarešt. Šest oseb, ki so se vozile z menoj v istem vozu iz Bukarešte v Pariz, je plačalo voznine blizu 18.000 K, samo za tja!

V Vinkovcih smo nekateri izstopili, drugi pa so jo mahnilo urno naprej proti Beogradu. Tisti, ki smo hoteli na Mažarsko, smo morali čakati, da dospe ekspresni vlak iz Bukarešte, ki vozi samo do Vinkovcev in nazaj. A tega dečka smo morali čakati kakih 6 ur, predno je blagovolil prispeti nekoliko pred polnočjo. V strahotno prenapolnjenem vozu se odpeljemo čez Donavo proti Gombošu. Par rumunskih dam je hotelo demonstrirati meni nasproti rumunski imperijalizem glede sedeža v kupeju v prid nekemu rumunskemu gospodu; damam sem povedal, kar jim je šlo po načelih mednarodnega prava, — ne povdarjajoč, da se vozim jaz po domačih tleh, dočim so same le gostje, — rumunski gospod pa je bil manj sovinstičen, ozir. pravičnejši od svojih rojakinj, zato pa je tudi kmalu prišel do ugodnega prostora v vozu. Brezbobirnost, ki je zmožna tudi krivice, je pri mnogih osebah na potovanju razvita do visoke mere. Poskušal sem to brezobzirnost nevtralizovati, kolikor sem pač mogel in šel na roko ljudem

» katerimi sem prišel v stik po usodi. In obzirnost je bila v veselje meni in v uteho tistim, ki jim je veljala. Nek šviški Francoz me naravnost vpraša: »Pa kako, da morete biti tako na uslugo meni, ki sem vam tujec?«

»Ne čudite se temu, c. gospod,« odgovorim; »videl sem že na današnjem potu toliko sebične brezobzirnosti, da hočem na vsak način poskusiti, da li ni mogoče ravnati drugače, manj pogansko in bolj krščansko.«

Ob 3. uri zjutraj pridemo v Zombor. Ker so mi bili namignili, da mi vtegne od kolodvora do mesta kak »boljševik« vzeti malo vsoto papirja, ki sem ga imel seboj, sedem v voz, za kateri plačam 20 K. Od kolodvora do hotela je slabe pol ure. Od »Uniona do j. kolodvora v Ljubljani je pa 5 minut. In tu sem naletel v soboto (19. julija) zjutraj ob pol 3. po povratku iz Bačke, da je računal naš izvošček gospodu iz Zagreba za to 1 in pol minutno vožnjo celih 50 K! Žal mi je, da si nisem ogledal številke tega slovenskega fijakarskega Herostrata, da ga predstavim vsemu občinstvu v gorak memento. Ti čudni patriotje na kozlih so menda vzeli v zakup vso agitacijo za pospeševanje tujkega prometa v Sloveniji.

V Zomboru me je zanimalo veliko številno kmetskih hiš, podobnih vilam, zidanih večinoma v istem slogu, z ulicami tlakanimi s kamenjem ali z močno žgano opeko; kar pa ni tlakovanega se gotovo sprejeli ob deževju v brezdanje močvirje na tej rodovitni črnici brez vsakega peska. Žal, da ima večino kupčije s tlođovi te blagoslovljene zemlje v kremenjih ogabni čifut, ki se mu že oddaleč čita iz obraza njegov nam tako pogubni izvor. Tudi v hotelu »Kod slobode«, ki se je nazival pred par meseci »Kod lovačkog roga« (Pri lovskem rogu) in čegar lastnik je mažarski Nemeč, sem naletel na precej tega mrčesa. Mesto ima 2 katoliški in 2 pravoslavni cerkvi. V katoliških sem našel precej ljudstva, ki se je udeleževalo najsvetejše derivate in pristopalo k sv. obhajilu. V pravoslavnih pa sem našel marsikako lepo in dragoceno zunanost, a človeka nobenega. Poščem cerkovnika in ga vprašam, kdaj je bila sv. maša. Odgovoril mi je: Pri nas se mašuje le ob največjih praznikih? »Pa zakaj ne vsak dan?« vprašujem dalje. »Ker nimamo dovolj duhovnikov.« — Uboho ljudstvo! mi je šinilo v glavo. Vzhodna cerkev, nekdanj raški vrst katoliške cerkve, danes pa taka pustinja. Zomborsko pokopališče je priča, da je v tej okolici doma bogastvo tega sveta — krasni spomeniki iz granita in marmorja po grobovih — da pa ljudstvo kmalu pozablja na svoje drage, ki so zapustili »kšeft« tega sveta zakaj vse grobišče kaže znake strašne zapuščenosti. V hotelu je tudi pajac, ki ti osnaži čevlje, če mu jih nastaviš. Storil sem po zgledu drugih in vprašal, koliko sem dolžan za njegov desetminutni trud. Debelo me pogleda, češ: »Kaj boste dolžni, dajte pač, kolikor vam veleva vaša viteška čast!« Ker pa je naše predstavništvo, kakor se spominjam, prazno v eni izmed prvih sej odpravilo stare pravice klativitezov, baronov in podobnih postopačev vprašam, koliko pač daje javni vitezi v

Zomboru v priznanje za njegove zasluge. Laskavo me pogleda in odvrne odločno: »Dajejo po 8, tudi po 10 K, seveda pa da nekateri tudi samo 6, da spozablja se posemeznik celo do 3 K.« »Vražje seme mažaronsko-germansko!« sem si mislil in mu vrigel 2 kronski papir; še tega bi bil dalraje poštenemu beraču.

Kupil sem za spomin nekoliko zomborskega domačega sira, ki ga moraš jesti z rdečo papriko in svežo čebulo, da pride do svoje popolne veljave in stane na debelo po 17 do 18 K za kg ter odšel v sredo popoldne na kolodvor, da se odpeljem zopet z ekspresom domov. A ko zahtevajo pri blagajni legitimacijo, je ne najdem na noben način. Kaj sedaj? Stopim k postajnemu poveljniku, srbskemu nadporočniku, mu razložim svojo nadlogo in ga prosim pomoči. In res njegov tovariš, ljubezniv srbski poročnik, mi napravi potrebno pisanje in pečat gori ter ga nese osebno podpisat komandantu, ki je ravno tačas nakladal v vagono čedo kakih 2000 mažarskih goved, ki so jih vinili Mažari za neštete tisoče živine uropane Srbiji med vojno. A moj ekspres je med tem že davno odpihal. Svetovali so mi da sedem v tovrni vlak, ki me popelje do postaje Gomboš, tam pa da stopim zopet v železniško zvezo z ostalim krščanskim svetom. Vgriznil sem v kisló jabolko in z menoj še nekoliko drugih potnikov. Res smo se vozili nekaj ur in prišli v Gomboš, a zdaj je bilo, kot bi bil odrezal; noben vlak ni šel več ne naprej ne nazaj, izvzemši edini ekspresni vlak nam nasprotni smeri. Ča kali smo od 6. ure zvečer pa do 5. ure zjutraj. Mažarski trgovci (3) in trije mažarski sprevodniki so imeli mej tem burne politično-protijugoslovanske konference v vagonu in zunaj njega. Dobro, da jih nisem razumel, drugače ne verjamem, da bi bila noč brez žrtev, bodisi na moji ali pa na nasprotni strani; ponoviti bi se utegnil francosko-laški spor na Reki v manjšem slogu.

Ne da se povedati, koliko vse si prizadevajo mažarski uslužbenci pri naših železnicah, da bi pač napravili čim več zmede in nezadovoljnosti med ljudstvom. Če imaš nekaj vagonov blaga, ki naj odide iz območja te peklenske mažarske sodrge v naše kraje, ti meče polena pod noge vse, od zadnjega kurjača in mazača koles pa do strojevodje in postajnega velenika. Če nočeš, da ti obleži blago na kaki samotni postaji in izgine v par dneh do zadnje mrvice, moraš mazati, mazati pri najnižjih s stotaki, pri višjih s tisočaki; seveda mora ljudstvo to mažo plačevati z višjo ceno blaga in z vedno večjo nezadovoljnostjo. Taka je mažarska korupcija in naša vlada v Belgradu je še vedno gluha. To noč se je zgodil tudi sledeči prizorček, ki jasno osvetljuje razbojništvo mažaronsstva. Z nami v vozu je bilo 18 letno dekle, ki mi je povedalo, da je Hrvatica iz zagrebške okolice. A kmalu sem imel prilično pričati se, da je punčara ostudna mažaronka, podobna tistim tovarišicam po zasedenem našem Primorju, ki so bile med vojno enkrat nemčurke, drugič mažaronke, danes pa se mečejo pod noge laškim sultanom. Smukala se je okoli vseh, a s posebno vnemo je govorčila v mažarščini.

Kmalu sta si bila z mladim mažarskim študentom posebno dobra, tako, da nista več pazila, kaj se godi okoli nju. Podobno se godi menda divjemu petelinu, kadar poje v marciju in kliče svoje pute v svate. To priliki izrabijo mažarski prijatelji mažaronskega trubadurja. Povabijo nas vse druge izvzemši bolj postarno Bunjevačko iz Zombora v sosednji »boljši« voz, le za telebani hrvaško-mažarski parček ostane v starem vozu. Dočim si mladiča razodevata svoje občutke pa zmaknejo železničarji fantalino večjega njegovih dveh kovčegov, v katerem je imel tri nova oblačila in blaga, skupaj za čez 3000 K.

Groza me je bilo mažarskih sodržavljancov. Ker ni bilo nobenega upanja, da bi mogli z našim »steretnim« (tovornim) vlakom ta dan naprej, za to sva z nekim srbskim vojakom iz Smedereva z veseljem sprejela nasvet Bunjevačke, da gremo peš čez krasno Donavo do postaje Dalja, odkoder dobimo gotovo zvezo v Osjek in od tam v Vinkovce. Pot 13 km smo prehodili v dobrih 2 urah in se nismo kesali. Zgodilo se je natančno, kot je bila napovedala dobra katoliška Srbkinja. Prišel sem dovolj zgodaj v Vinkovce, da sem mogel ob 4. uri pop. z ekspresom proti Ljubljani.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kakega odbitka.

Kradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Tunakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

20.

Ko je bil Albert zopet sam v svoji celi, so začeli v cerkvi in v samostanu ropotati vsi ropotci v znamenje, da je poldan. Hotel je zopet začeti moliti, ker je bil pa še od včerajšnjega dneva tešč, so ga začele zapuščati moči. Usedel se je k svoji mizi in je parkrat zajel juho. Grenak okus je imela, in to mu je bilo všeč; bilo je nekaj rdeče mire v njej. Ko se je nekoliko utešal, je slišal, da prihaja iz daljave rezgetanje konj in glasna povelja. Vedel je, odkod prihaja to in kdo se bliža, pa se je približal k oknu, da bi opazoval jezdece. Vračal se je Henrik s svojimi strelci, ravnokar je poštono namahal tam v gozdu pasavske roparje. Henrik je jahal na hsičjerdečem konju, nosil je modro sukno

štajerskih strelcev; brez stotnikovega traku je danes, pa je kljub temu ponosen, zmagovit junak. Zamahnil je z mečem in je strelcem pokazal proti Štajru. Trobente so veselo došle in so se liki bliski bliskale okoli njega. Meniha je zagrabila jeza, obrnil se je proč od okna... Nikoli, nikoli! Štefana je božja!

Pa vendar je moral zopet in zopet pogledati fanta, ki se je s svojim spremstvom vedno bolj bližal samostanu. Po rasti in obnašanju, kako je podoben očetu! In temu človeku, sinu najzagrizenejšega sovražnika Cerkev, da je stari Ertelij v svoji preprostosti to božjo lilijo v prokletu, luteransko roko, ne, pod nože; o Ertelij, Ertelij, brat v sv. Benediktu!

Nakrat je stotnik — dospel je ravno na višino pred zunanjimi samostanskimi vratni, odkoder se gre v samostansko cerkev, ustavil svojega žrebca. Hitro se je na konju okreplil proti samostanu. Albert ni videl njegovih koprnecih oči, videl pa je, kako se mu giblje telo v hrepenenju...

Sedaj je mladi junak obotavlja se, izpodbojed konja in je jahal naprej proti Štajru. Zopet je zopet se obrnil nazaj proti samostanu, kjer mala miljenka s svojimi lasmi Janezu veze brado... pa ni vedel, da zgoraj v stolpu med sovami in vranami nanj nekdo gleda, ki jo pozna bolje, kakor on in ki že danes ve, da je njegovo hrepenenje zaman...

«Nikoli,» je mrmral Albert. Tako malo, kakor ubogi, dobri učitelj Lindner, boš ti, prevzetni luteranski fant, utrgal cvetko. Ne ti, in nihče! Poišči si drugo nevesto! Nikdar je ne bo objemala roka zemškega moža, niti je ne bodo poljubljala ustna zemškega moža; — Štefana je božja.

Komaj je stotnik odjezdil preko pokrajine, ki leži med Pirah, in izginil med zelenimi in cvetočimi drevesi, se je prigučala po stranski poti proti samostanu sem klaverna postava, ki je bila v zasmehljivem nasprotju s krasnim, mladim junakom. Bil je človek v raztrgani strelski suknji, s katere je bingljala jermenasta obravnica; na glavi je imel strelski klobuk, za katerim je mesto petelinovih peres tičal šop trave; čez ramo mu je visela velikanska puška, ki jo je vsak trenutek vzel z rame, ker mu je bila očevidno preteška. Albert je gori v stolpu ob oknu osupnil pri tem čudnem prizoru, in je opazoval, li ta človek, očevidno popoten vojak najemnik, nosi na suknji rdeče pentlje, znak pasavskih razbojnikov. Počasi, omahovaje, je prihajal po poti ki vodi med lipami, in se je danes vsa zapuščena solnčila v aprilskih solnčnih žarkih. Res, ima pentlje. Deloma so raztrgane; eno nožo ima obvezano, druga je obuta v čevlji. Obraz mu divje in mrko zre izpod klobuka, ki ga ima na čelu. Gre naravnost proti samostanu, ki ga je ravnokar mladi junak koprnec objemal s svojimi temnimi očmi. Ni li Henrik iztrebil vse soderge? Ko se je človek bližal samostanu, so močno v tečajih zaškripala samostanska vrata. Nekdo jih je zaprl. Albert meni, da so bratje iz strahu pred tujcem zaprli vrata. Pasavec je vsega hudega zmožen.

Morda je ropar ali požigavec; pa bi mu vendar danes na Veliki petek lahko privoščili vsaj kos kruha! Albert je svoje vroče čelo pritisnil na železno mrežo v oknu in je opazoval, kaj bo storil mož.

Sedaj so treskali udarci na zaprta vrata, da se je čulo daleč naokoli v poldanski tišini. Tujec je, zahtevajoč, naj se mu odpre, s puškinim kopitom tolkel v vrata. Pa nihče ni odprl.

Sedaj se je zibal zopet nazaj po dolgem potu med lipami. Albert je slišal, kako je grdo preklinjal v jeziku, ki je bil podoben spake-drani latinščini. Nato je izginil, kakor bi ga bila požrla zemlja. Samostanska vrata so zopet zaškripala in so se odprla, pa takoj nato so se zopet zaprila; skozi vrata je pridrdral vikarijev voz, ki je odhitel proti Štajru.

Ker je zopet postalo vse tiho daleč naokoli, je Albert zopet začel moliti, toda nekako težko mu je bilo v prsih, česar si ni mogel razložiti. Morda je to slutnja, da prihaja velika nesreča... Zopet je šel k oknu, da bi videl, je-li kje videti neznanskega tujca. Gle-

dal je na pot pod lipami gori in dol, pa ni videl nikogar. Pač — kaj je bilo to? S tratice pod stolpom, ki jo je prerušalo trnje in osat, kjer so bežgi razprostirali temne veje je prihajalo gori kakor mrmanje ranjenega medveda, razne grozne besede, ki jih je Albert le napol razumel. Glasilo se je kakor peklenska latinščina. Ni več dvoma, tujec je sedaj tu spodaj pod stolpom. Videti ga ni bilo, le grmovje se je tuintam zamajalo, kakor bi ven lezla pošast.

Zdajci je iz grmovja segla roka in je vrgla ven krvavo cunj. Roka je modra kakor mrtvaška roka. Nato se je iz grmovja prikazal tujec obraz in grozno gledal gori. Meniha je stresal mraz, čeprav je pogumen mož. Kajti na čelu obrazem je bila modra bula, prav tako tudi na vratu. Bog, ki si za nas umrl na svetem križu pomagaj nam, mož, ki spodaj sedi v grmovju, ima kugo!

Še je Albert to strašno misel odbijal od sebe kot hudicevo slepilo, kar začuti, počasi pa neizpodbitno duh trohnobe, ki je prihajal od spodaj gori proti oknu.

Ne, nobenega dvoma ni... železna božja šiba je že pripravljena na nebu, izdrži je božji meč in se bliska nad Štajrom. Več sto Pasovcev je prepodil Henrik, eden pa je ostal in ta nam prinaša jezo in maščevanje božje: kugo. Albertu se sklenejo roke, ustnice se tresejo. »O Gospod,« je jecjal, »prosim Te, reši nas — prosim Te.«

Spodaj pa je govoril peklenski glas: »Naprej... v veliko mesto Štajer. Naprej v Štajer.

Kakor ognjeni plamen je žvignilo preko oči prestrašene, okamenelega prisluškovavca: V Štajer gre. Črna smrt gre v podobni moškega iz Garstena v Štajer... Bog Sabaot! Tvoj: Mene tekel! Pred mestno hišo je stal hudobni sodnik in je razglašal nad Štajrom svoj ukaz zoper kugo. Cerkve neki kotijo kugo, grobnice jo izdihavajo... Nobene cerkve več, nobene daritve! In zapri je cerkve in jih zapечатil s svojim pečatom! In jokajoč se smo nesli Izveličarja v pregnanstvo. Naša sveta bandera, naše zastave so vlačili po prahu, nevesta božja je morala kakor vlačuga stati ob sramotnem odru — to pa vse, da ne bo črne smrti v Štajer... In sedaj tu spodaj v grmovju črna smrt, in sedaj bo praskala v Štajer, danes jutri bo angel božji udaril mesto... morda najpreje njega, Antioha... morda njegovo ponosno soprogo — njegovega prevzetnega sina, toda morda tudi... gorje!... nežno dete v Štajerdorju... njegovo mater ter bratce in sestrice... Albert, Albert, reši Štajer! Albert ubogi mož, kaj moreš ti? Moli, Albert! Odpahni nebeška vrata! Da ne pogine Štajer — da ne umrije Štefana z dobrimi in hudobnimi vred, s hudobneži, ki so priklicali božjo jezo nad Štajer... Toda moliti moraš... pa kaj pomaga zaspano moliti? Skoraj na glas se je razjokal v svoji smrtni stiski.

Rešiti moraš mesto, obvarovati je moraš — pa kako — ubogi jetnik, ki moraš napraviti samo pet korakov v daljavo in širjavo tvoje ječe, v katero te je vrglo sovraštvo Hendelnovo in strahopetnost tvojega redovnega predstojnika?

Sedaj je videl spodaj groznega moža, ki je z modrim, bulastim obrazom prilezel iz grmovja. Misel mu šine v glavo, strašna misel, pa božja obenem, jaz, jaz ga sprejemem v svojo ječo. Sam, sam mu bom stregel. Legel bom, če treba ž njim v kužno jamo — nihče ne prihaja k meni v stolp razen mojega izpovednika in strežnika, pa tudi tema dvema lahko naročim, da mi prinašata hrano na vrvi, ki jo lahko potegnem gori in dol. Stolp stoji v samotni, ga od samostana loči jarek, kuga bo ostala v stolpu zaprta in tako rešim Štajer, nesrečnežu pa izkažem usmiljenje, kajti ta-le, ki spodaj Boga preklinja, je vendar tudi človek. Menih je po stopnjicah stopil k oknu in se je z obema rokama prijel za železna droga; krepko je dvignil svoj glas in je zavpil možu dol, ki se je pravkar pripravljal na pot po gube: »Malo počakaj — pri meni dobiš posteljo, tudi jesti in piti! Ne hodi naprej, kajti Štajer je daleč, ti pa si močno bolan. Nože te ne nesejo tako daleč.

Mož je obstal, trudno je prikimal in je počasi lezel nazaj k stolpu. Usedel se je pod

bezeg in je zahrešal gori: »Hvala! Počakam! V tistem hipu je brat prinesel Albertu vino. Albert ga je prosil, naj mu pokliče izpovednika, ker mora govoriti s njim. Nič mu ni bilo brati z obraza, da je v smrtni nevarnosti z vsemi brati vred.

Brat je odšel, in Albert je postavil vino na mizo. Iz cinaste steklenice je do polovice nalil vina, ki je bilo močno in je silno prijetno dišalo.

Čez malo časa je izpovednik stopil v sobo. Videti je bil zelo utrujen in je globoko in hitro hropel. »Te stopnice so pa res višje kakor so bile Jakobove. Mislim sem, da niti ne priplezam gori... Česa želiš?«

Albert je podal roko starcu in je rekel: »Ne bil bi vas klical, gospod, pa vas moram prositi milosti... vikarija ni doma, kolikor vem, moja zadeva pa je nujna.«

»Res je, odpeljal se je, preveč se je ustrašil bolnega moža... kaj hudega naj mu prizadene tak revež? Si-li videl moža? Prišel je sem do samostana, pa je že izginil.

»Bolni mož,« je s tihim, pridruženim glasom rekel Albert in je z vapnenobledim obrazom tako čudno gledal svojega izpovednika, da se je ta prestrašil in je v svojem izpovedencu iztrgal roko, ki jo je še držal, »ni izginil, tu spodaj sedi pod bezgom, Ertelij, hudega nam pač ne more prizadeti, pač pa nas vse skupaj lahko spravi v pogubo.« — Albert hoče zopet prijeti za roko Ertelija, ki se mu vedno bolj umika, ker ne ume besedi in meni, da se možu pred njim blede, in mu reče: »Gospod, jeza božja je nad nami. Vojak, ki tu spodaj sedi, ima kugo, po vsem životu ima kužne bule.«

Stari Ertelij je glasno zakričal: »Jezus, za Boga, si-li nor?« Molče ga Albert pelje k oknu. Ertelij vidi moža, ki sedi spodaj in glavo naslanja na drevo. Bil je razkrit. Solnce mu je sijalo v obraz, Ertelij se je prekrizal in se je opotekal od okna proč.

»Jezus, Marija in sv. Jožef,« je slabotno zajecjal »Za božjo voljo!« je hreščal, vil roko in je tresoč se po vsem telesu prosil: »Zavpij dol! Naj gre proč! Pošlji ga proč! Stran naj gre, stran! Stran, stran, v Štajer v bolnišnico, ali kamor hoče, sicer moramo vsi skupaj umreti... o Bog, kaj smo storili, da nas tako kaznuješ —!

Albert se ni zganil, položil je svojo roko na preplašene starčka in mu je z mirnim glasom rekel: Ne povprašujmo, zakaj nas je to zadelo! Toda, Ertelij, stran poditi ga ne smemo! Najmanje pa ga smemo poslati v Štajer! Prenesel bi kugo od hiše do hiše. In misli, da ga bodo obdržali v bolnišnici v Štajru — pasavskega vojaka? Samo okužil bi mesto, potem bi se zopet vrnil nazaj. Kaj takega ne smemo Štajercem storiti; rešiti jih moramo.«

»Albert, Albert! to so s sodnikom vred zaradi tebe nakopali nase!« je vzkliknil starček. »Hočeš li, da umrjemo vsi tvoji bratje, toda kaj govorim, mi vsi skupaj smo zaslužili smrt, ker smo te zapustili.«

»Ne oče, nočem, da bi umrli moji bratje, najmanj pa, da umrjete vi,« je rekel Albert in je poljubil blede, velo roko starega moža, ki je ves tresoč se v smrtnem strahu slonel ob zidu. »Čujte, kaj mi pravi božji glas, da naj storimo, da niti Štajer, niti naš samostan ne pride v smrtno nevarnost, pa da vkljub temu izvršimo dolžnost ljubezni do bližnjega, do bolnika, ker to moramo, saj smo vendar redovniki. — Jaz sem čisto sam tu v stolpu, razen vas in strežnika nihče ne pride sem. Odprite spodaj železna vrata stolpa in dovolite, da pokličem gori bolnega moža. Vzel ga bom k sebi in mu bom stregel.«

»Ti! Nikdar! Nikdar!« je kričal stari mož. Ti da bi se žrtvoval in umrl, ne, nikdar ne, rajši mi vsi, kakor ti, ki si najboljši izmed nas!

»Ne bom umrl!« je odločno rekel Albert. »Ne poznam strahu. Najpogubnejše je v kužnih časih, če se kdo boji smrti. — Tudi vem, kako je ravnati z bolniki, v Lambachu sem se marsikaj naučil od pokojnega opata. Oče, dovolite mi, da ga pokličem; pustite spodaj odpreta vrata, in jih dajte zopet zapreti, ko bo bolnik tu pri meni. Pošljite semkaj posteljino, umivalnik, vodo, obveze, pergament za

za okno, zdravila zoper kugo, to pa skriva da nihče ne bo kaj slutil — recite, da naj mi bo to za priboljšek za Velikonočne praznike. — Bolezen se odloči v sedmih dneh, zato prosim, da zame in bolnika pustite donášati jed in pijačo v košari in vaelej recite, da je vse zame, da nihče ne prestopi praga moje ječe, bom na vrvi spuščal košaro skozi okno, v katero naj se mi devlje hrana in pijača.

Za razvedrilo.

r Najceneje smrt. A.: Zakaj si pa tako žalosten? — B.: »Oh, popolnoma sem ob vse. Trideset vinarjev je vse, kar premorem. Vzel bi si življenje, pa se mi noben način ne zdi zanesljiv. Če se obesim, lahko se vtrga vrv, če skočim v vodo, lahko me kdo ven potegne, za revolver imam pa premalo denarja...!« — Pohišni kramar: Kupite od mene bukvice: »Kako človek od smeha počiča«. — veljajo samo le trideset vinarjev!

Besedna uganka.

Beseda vsem lepo pove,
Kako plesalci se vrte,
Besedo če obrneš si,
Pozimi te razveseli.

Ste prehlajeni? Imate bolečine v prsih? V grlu? Ali kašljate? Imate nahod? — Dobri prijatelj v takih hudih dneh Vam je Fellerjev Elza fluid 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 24 K. Zagorski sok zoper kašelj in prsne bolečine 1 steklenica 4 K.

Slaba hrana Vam je pokvarila želodec? Fellerjeve prave Elza-kroglice ga spravijo v red 6 skatljic 12 K. Omot in poštnina posebej a najceneje! Eugen V. Feller, Stubica do-
nja, Elza trg št. 16, Hrvatska. B

Odvetnik

dr. IVO ČEŠNIK

naznanja, da je otvoril
svoje pisarno
v Kandiji-Novem mestu
(v dr. Buhovi villi),

Čebelni vosek

ruhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni J. Kopač, svečar v Ljubljani, Gosposvetska c. 90. Sp. Šiška.

Lepo letošnja **brinje**

črno, popolnoma dozorelo, se dobi v vsaki množini pri tvrdki Michael Omahen, Vinsajgora.

Istotam **ovčja volna**

po najvišji dnevni ceni.

Med in vosek

kupuje v vsaki množini družba „Sad“ preje Primož Hudovernik, Ljubljana, Kolodvorska ulica.

Močete ohraniti svojo lepoto? Močete imeti kakor baržun mehko lico? Močete se rešiti peš mozoljev in ogrcev?

Uporabljajte Fellerjevo pravo Elza obrazno, kožo obverujočo pomado! Občudovani bodete! Zavidani! 1 lonček 6— K. No. III. močnejše vrste 9 K. K temu Fellerjevo najfinejše liliynomlečno milo 12 K. Močete imeti lepe, zdrave lase? Fellerjeva prava Elza Tannoehina pomada za rast las doseže bujno lase! Zapreči prhai, pre-

rano osivenje. Zabrani plešol! 1 lonček 6 K. No. III 9 K. K temu močno terovo milo za umivanje glave 7 K. Šampon 1 K. Mazilo za brke 1 K 80 v in 2 K 30 vin.

Mučijo Vas kurja ocesa?

Fellerjev pravi turistovski obliž učinkuje brez

bolečin, hitro in zanesljivo! Nobenih kurjih oces več! Nobenih žuljev! Nobena trde kožel Mala skatljica 3 K 50 v, velika skatljica 5 K 50 v.

Želite še kaj?

Fellerjeve Elza umijvalne pastile (Kolonjska voda) 1 skatlja 5— K. Fellerjev usaini prašek proti potenju 1 skatlja 5 K. Fellerjev mentolni črtnik zoper glavno- in zobobol 1 skatljica 3 K 50 v. Fellerjev Elza fluid 6 dvojnatih ali 2 veliki steklenici specialni 24 K. Najboljši parfom z najfinejšim duhom od 8 K naprej. Najfinejši Hoga-puder Dr. Kluger, bel, roza in rumen, 1 vel. skatlja 11 K. Močna Francovka v steklenicah po 6 in 16 K. Ovoj in poštnina posebej a najceneje. — Eugen V. Feller, lekarnar, Stubica Donja, Elza trg št. 16, Hrvatska.

Razširja te „DOMOLJUBA“!

Zenske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajsek brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki Ivan Jelačin, Ljubljana Emonska cesta 2. 4793

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

V LJUBLJANI, Dunajska cesta 17,

je ustanovila oddelek za

življenska zavarovanja.

Sprejema: V življenskem oddelku: zavarovanja na doživetje in smrt v vseh stavih, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji. V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, strelji in po eksploziji svetilnega plina po znano nizkih cenah.

Podružnica: CELJE, Breg, 33.

Členki in pojasnila z obrat. pošto L. 2: plaščice.

Zanesljivi posredovalci so vedno sprejemljivi.

Tvrdka KMET & komp. Ljubljana, Marije Te-
rezije cesta št. 8 kupuje suhe

GOBE in FIŽOL

V zalogi ima tudi letošnje lepo, zdravo, črno

BRINJE.

Mlinarsko sito,

(pajtel)

pravo svilnato, oferira veletrgovina
Edvard Suppanz, Pristava, Štajersko.

Konj ukraden.

Dne 1. decembra ponoči so nezna-
ni zlikovci ukradli posestniku

Ant. Berlan v Boštanjki vasi 12
pri Grosupljem

izhleva konja kostanjeve barve, 16
peti visokega, 16 let starega. — Konj
ima na glavi belo liso, pod trebuhom
na levi strani pa malo bulo, Kdor bi
kaj izvedel o konju, naj sporoči lastniku.

Žimo in ščetine

kupim po najvišji ceni. Anton Šimenc, Ljub-
ljana, Karlovska cesta št. 8.

Lepo **brinje** se dobi ceno v
novo poljubni množini
pri Fran Pogačniku, Ljubljana, Du-
najska cesta št. 36. 5465

„Gospodarska zveza“ v Ljubljani

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

poljedelskih strojev

po najnižjih cenah, kakor: repozarje, drobiln.
mlinov, plugov, slamo-reznic, mlatilnic, gepelj-
nov, stiskalnic za grozdje, čistilnic (partitov),
trajerjev, brzoparilnikov, gnojnih sesalč 1, t. d.
Za jesen-ko gnojenje ima na razpolago
kostno moko.

ČEVLJE moške in ženske,

fino in zajamč prist. roč. delo, krasne amerik. fazone, najboljše rujava ali črna usnje in pristni trpežni podplati. Razpoš. po K 270; krasne boks čevlje po K 300 in K 360 par vejez, ovina s cevji K. Stermecki, Celje 305 Slovenija. — Naročite cenik! Ceneje kakovosti od 100.— K naprej.

Primešaj „Mastin“ krmi.

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se primeša 2 krat na teden krmil. ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. Paket velja 3 K, 5 paketov K 20:50 poštine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zre.. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Spalne in jedilne sobe

kuhinjske oprave, postelje, spodnje in vrhnje modroce, umivalnike, vsakovrstne omare, mize in stole iz trdega in mehkega lesa, priporočata Brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Kol.zej. Vabimo na ogled!

Vse vrste deželnih pridelkov kupuje trgovina s se-meni

SEVER & KOMP.,
Ljubljana, Wellfove ul. 12.
Prosimo ponudbe z navedbo množine in ceno. 4732

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6.—, za podgane in miši K 6.—; za ščurke K 7.—; posebno močna tinktura za stenice K 6.—; uničevalec moljev K 5.—; prašek proti mrčesom K 4.— in 8.—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 3.—; mazilo za uši pri živini K 3.—; prašek za uši v obleki in perilu K 3.—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3.—; prašek proti mravljam K 3.—.

Pošilja po povzetju Zavodu za eksport
M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjske ulica 3.

Vzorci

manufakturnega blaga razpošilja vsakemu, kateri iste tako po izberu vrne. — Prva gorenska razpošiljalna Ivan Savnik Šrani.

Vžigalniki

na bencin vsake vrste se dobijo v vsaki množini najceneje pri **IVAN SAVNIK, Kranj.**

Priporočamo edino tovarniško zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt ter njih posameznih delov. Istotam se dobijo potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago. Blago za obleke. 38896

Jos. Petelinč, Ljubljana, Sv. Petra nasip 7, za vodo desno.

Bukov, hrastov, smrekov les

posekan v gozdih, postavljen v tovarno ali tudi cele gozdne parcele v kamniškem okraju

kupuje

tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva
I. Bahovec nasl. Duplica p. Kamniku.
Vabijo se lastniki lesa zlasti v okolici tovarne, da stavijo svoje ponudbe. Les se strogo realno obračuni in takoj plača.

Sprejme se

18 tesačev, 20 drvarjev za cepljenje bukovih drv, 1 kolarja in 5 oglarjev. — Ivo Čater, eksport lesa, Spod. Hudinja, Celje.

Durolit smole prosti specialni asfaltni strešni papir dobavlja

„Asphalton“ akojska družba za asfalt in kemično tehnično industrijo
Dunaj IX. Liechtensteinstrasse 20.
Tovarni: Dunaj-Brno, 5827

Lepo črno letošnje

brinje

ddaja v vsaki množini in po niski ceni tvrdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska cesta 2.

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Naznanilo!

Tvrdba R. Miklauc se je preselila

iz dosedanjega trgovskega lokala v lastne prostore Pred škofijo št. 3 Lingerjeva-Medarska ulica tik škofijske palače, kjer se nahaja trgovina »Pri Škofcu.« — Podpisani se zahvaljuje za izkazano zaupanje ter se priporoča za mnogobrojni obisk z zagotovilom najboljše postrežbe.

Spoštovanjem

R. Miklauc.